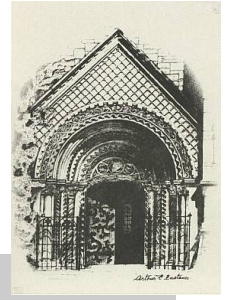

La confusió de les llengües

Arthur C. Custance, M.A., Ph. D.†

Articles EL PÒRTIC - # 8 [Doorway Papers]

«D'aquesta manera, la ciència de la lingüística ens porta a aquell cim més elevat des del qual contemplem l'alba mateixa de la vida de l'home sobre la terra; allà on les paraules que hem sentit tantes vegades des dels dies de la nostra infància —“Era llavors tot el país d'una sola llengua i unes mateixes paraules”— adopten un sentit més natural, més intel·ligible, més convincent, que mai no el van tenir abans» (Max Muller, *The Science of Language*, Scribner, Armstrong, N. Y., 1875).

Introducció

AQUEST ARTICLE explora les circumstàncies que envolten un esdeveniment que presenta aquesta característica singular: que va resultar ser l'última experiència en la formació de la base d'una tradició que va ser posteriorment compartida per totes les nacions i després portada per les esmentades nacions fins a l'últim extrem de la terra. Totes les nacions comparteixen tradicions de l'Edèn, de la Caiguda, del Diluvi i de la construcció de la Torre de Babel, així com de la Confusió de les Llengües. Però després d'això sembla haver-se establert una separació i haver-se deixat de compartir. Està clar que l'Escriptura registra aquí una cosa que va afectar profundament la història humana.

Sorgeixen certes qüestions que constitueixen el tema d'aquest article. Aquestes qüestions es poden resumir com segueix:

1. Hi ha cap evidència que la humanitat compartís una mateixa llengua dins dels últims pocs milers d'anys, com sembla implicar-se clarament de la redacció de Gènesi 11:1?
2. Si durant diversos milers d'anys d'Adam a Noè la humanitat va estar parlant una mateixa llengua, tenim alguna manera de determinar, bé mitjançant les Escriptures o per altres dades, de quina llengua es tractava?
3. Hi ha alguna indicació que la confusió a què es refereix Gènesi tingués lloc de forma sobtada, en contrast al que sembla ser més o menys la tendència normal de les llengües a divergir entre si amb el pas del temps?
4. Si existeix aquesta evidència, aporta aquesta evidència alguna llum sobre la *naturalesa* de la confusió que va tenir lloc? Perquè la confusió hagués pogut sorgir de dues formes clarament diferents:

Un grup humà podria haver estat parlant encara la mateixa llengua i usant les mateixes formes lèxiques, però podria haver començat sobtadament a atribuir diferents significats a les paraules que usaven —per exemple, com quan el químic

analista modern parla d'una *cel·la* en espectrometria, es refereix una cosa molt diferent al que contempla un carceller quan fa servir aquesta mateixa paraula. En aquest cas, la paraula mateixa persisteix per a tots dos, però cada un li dóna un sentit diferent; en aquest sentit, la «confusió» apareix en la ment, no en la llengua. L'altra alternativa és que individualment les persones seguissin pensant en les mateixes coses —per exemple, en l'obertura en una paret— però que un comencés a dir-ne *finestra*, i un altre *window*. Excepte que cadascú conegués la llengua de l'altre, la seva conversa quedaria interrompuda —i amb això arribaria a la seva fi l'esforç cooperatiu. En aquest cas no es tracta d'una confusió de la ment, sinó de la llengua. En resum, què és el que va succeir, o va ser que van succeir les dues coses? I hi va quedar involucrada tota la raça humana, o només un segment de la mateixa?

Aquests són, doncs, els temes fonamentals d'aquest article.

Capítol 1

La unitat original de la llengua

MENTRE QUE Adam i Eva van ser considerats com a personatges reals, els originadors de la raça humana, i en tant que la seva primera aparició no era remuntada a més que uns pocs milers d'anys des del temps en què la població del món va començar a multiplicar-se amb una certa rapidesa, no semblava haver-hi raó per dubtar que tota la raça hagués mantingut per un temps una mateixa llengua. Se suposava que la facultat de la parla formava part de la dotació original d'Adam i que l'art de la conversa mai no s'havia perdut, de manera que no es precisava de començaments completament nous. Alhora, es reconeixia que unes diversitats tan enormes de la parla com les que s'observen en l'actualitat entre les nacions difícilment haguessin pogut sorgir en un temps tan breu, excepte que s'hagués esdevingut alguna perturbació molt greu dels processos naturals de desenvolupament en algun punt de la història. El relat de la Confusió de les Llengües a Babel semblava una explicació totalment raonable d'aquesta diversitat.

Però quan sobre la base de teories científiques es va fer retrocedir en el temps a la primera parella humana, i això no

† 1910 - 1985. Membre de l'Afiliació Científica Americana; Membre de l'Associació Americana d'Antropologia; membre del Reial Institut d'Antropologia

merament en milers sinó en centenars de milers d'anys, i quan la imatge del creixement de població a partir de llavors va ser la de famílies summament petites d'éssers tot just humans escampats en un terrible aïllament pel globus, desenvolupant les seves formes embrionàries de parla amb total independència entre si al llarg de vastes eres –llavors va semblar absurd parlar de la humanitat com havent mai compartit una sola forma de llenguatge en cap veritable sentit.

Hi havia una altra objecció a prendre's aquesta narració seriosament. Segons la cronologia d'Ussher, el Diluvi va tenir lloc només cap al 2500 a.C. Si seguim la Septuaginta, només guanyem com a molt uns pocs segles. Però a molts acadèmics, en particular els representants de l'alta crítica com S. R. Driver, els agradava assenyalar que a l'Orient Mitjà hi ha inscripcions considerablement anteriors al 3000 a.C., escrites en les llengües que la història de Babel ens diu que no van sorgir fins algun temps després del diluvi.¹ Per això, conclouen que la història de la Confusió de les Llengües està datada massa tard, el que demostra que no és res més que un mite encunyat molt després de l'esdeveniment que se suposava que explicava.

No obstant això, com succeeix tantes vegades, aquesta qüestió gira entorn la precisió dels nostres sistemes de datació, és a dir, de les nostres interpretacions de la cronologia bíblica i de les nostres reconstruccions seculares de la història antiga. En l'actualitat no podem tenir una certesa absoluta respecte a ambdues coses, i per tant s'ha de qüestionar la rotunditat de les conclusions de Driver. O, per expressar-ho d'una altra manera, no sabem de cert que les esmentades inscripcions en aquestes llengües siguin realment anteriors a Babel. Aquesta qüestió s'ha de resoldre per altres mitjans, si és possible.

Tot el que es pot dir per ara és que hi ha evidència en temps predinàstics a Mesopotàmia de la presència de tres línies lingüístiques; per emprar les paraules de V. G. Childe, «els "jafetites" (coneguts només per inferències gràcies a alguns toponímics): els semites (que parlaven una llengua emparentada amb l'hebreu i l'àrab); i els dominants sumeris».² Pel que fa a la data, Childe assenyala que el sumeri (camita) s'escrivia a Sumer abans del final de la fase d'Uruk que segons Meek seria en alguna data abans del 3000 a.C.³ Meek diu que les dates anteriors a aquesta són majorment suposicions recolzades només en datacions creuades i en sincronismes culturals. Diu que la dinastia més antiga testificada per inscripcions reals és la primera dinastia d'Ur, que no pot datar-se amb molta més anterioritat que el 2700 a.C. Senzillament, no se'n sap prou sobre els temps predinàstics de l'Orient Mitjà per poder establir de forma concloent en quin període del passat van sorgir aquests tres grups lingüístics distintius.

Sense preocupar-se'n massa sobre la data de la Confusió, molts erudits cristians conservadors es van dedicar a finals del segle XIX a examinar l'evidència de la veracitat del relat de Gènesi mitjançant un estudi de les antigues llengües de l'Orient Mitjà. Però, abans de considerar algunes de les seves troballes, sembla apropiat, abans de res, examinar les conclusions d'un erudit no cristià molt cèlebre, Max Müller. Alhora que negava que es pogués obtenir cap llum sobre la qüestió de la història bíblica, estava totalment disposat a

admetre –més encara, a mantenir– que no hi havia res de desraonat en la idea que hi hagués hagut en el passat una sola llengua compartida per tots els homes.

La posició de Max Müller s'exposa en la seva clàssica obra en dos volums, *The Science of Language*.⁴ N'era probablement la autoritat suprema al món, i és dubtós que mai s'hagi arribat a igualar la seva erudició i extensió de coneixements. La seva opinió és tant més significativa des del nostre punt de vista, ja que es va esforçar absolutament en demostrar que les seves conclusions es basaven en un estudi científic de la qüestió, i que no s'havia deixat influir per la seva actitud cap a l'Antic Testament. De fet, vers el final del primer volum va expressar la seva opinió que calia rebutjar les pretensions d'inspiració dels escrits de Moisès!

A causa del pes de la seva autoritat, procediré a fer un breu resum de les seves conclusions.

En el primer volum, la seva anàlisi de les llengües de tot el món l'havia portat a agrupar-les en categories, designant-les respectivament com *aglutinants*, *aïllants* i *flexives*. Encara que va demostrar que eren fonamentalment distintes i diferents, com a resposta a la pregunta de «Podem conciliar-les amb l'admissió d'un origen comú de la parla humana?» va respondre, «¡Per descomptat que sí!»⁵ Després Müller va prosseguir exposant:⁶

Hem observat que la tendència dels més distingits escriptors sobre filologia comparada dona gairebé per fet que després del descobriment de les dues famílies de llengües, l'ària i la semítica, i que després de l'establiment dels estrets vincles de relació que uneixen els membres de cadascuna d'elles, seria ja impossible seguir admetent un origen comú del llenguatge. Era natural que després d'haver-se establert amb tant d'èxit el criteri pel qual es pot demostrar la unitat dels dialectes aris així com dels semítics, que l'absència de coincidències semblants entre cap llengua semític i ari, o entre aquests i qualsevol altra branca lingüística, hagués portat a la convicció que no hi havia cap vinculació admissible entre ells.»

El que estava dient, si m'és permès emfatitzar-ho, és que és tan evident l'existència d'una família de llengües que es designa com ària (que forma part de la nostra família jafètica), i tan evident l'existència d'una família de llengües que es designa com semítica, que s'han de mantenir com a clarament diferents entre elles com a famílies, en no mostrar superficialment ni la més lleugera tendència a derivar cap a l'altra. D'on procedeix la impressió que la derivació d'una a una altra família és impossible? Les dues branques lingüístiques estan empaquetades de manera tan segura i distintiva que no queden elements lliures que serveixin per relacionar-les entre elles. Això no obstant, Müller va confessar que havia trobat molt poc convincent el tan repetit argument que l'existència d'unes famílies tan diferents fes impossible derivar-les d'una font comuna. La seva resposta, encara que expressada potser d'una manera més aviat florida, anava però al centre de la qüestió:⁷

«Si es vol afirmar que les llengües van tenir diversos començaments, s'ha de demostrar que és impossible que les llengües tinguessin un origen comú.

1 Driver, S. R., *The Book of Genesis*, Methuen, Londres, 1904, pàg. 133.

2 Childe, Vere Gordon, *What Happened in History*, Pelican Books, Londres 1946, pàg. 81.

3 Meek, T. T., *The Present State of Mesopotamian Studies*, Simposi de Haverford sobre Arqueologia i la Bíblia, 1938, pàgs. 159, 167.

4 Müller, Max, *The Science of Language*, Scribner, Armstrong, N.Y., 1875, 2a ed. revisada, 2 vols.

5 *Ibid.*, pàg. 329.

6 *Ibid.*, pàg. 332.

7 *Ibid.*, pàg. 333.

“Aquesta impossibilitat no s'ha establert mai respecte a un origen comú dels dialectes aris i semítics, mentre que al contrari l'anàlisi de les formes gramaticals en les dues famílies ha eliminat moltes dificultats i ha fet almenys intel·ligible com, amb materials idèntics o molt semblants, dos individus, dues famílies o dues nacions van poder amb el curs del temps produir llengües tan diferents en les seves formes com l'hebreu i el sànscrit.

“Però encara es va fer una major llum sobre els processos formatius i metamòrfics de les llengües mitjançant l'estudi d'altres dialectes no relacionats amb el sànscrit ni l'hebreu. ... Em refereixo a les llengües turàniques. Les traces amb què aquestes llengües donen testimoni de les seves relacions originals són molt més febles que en el cas de les famílies semítiques i àries, però és així per necessitat.»

És possible que el terme *turànic* no sigui conegut per molts lectors. Des d'un punt de vista bíblic seria correcte posar al seu lloc el terme *camita*, igual que *ari* pot ser identificat amb *jafètic*. Referint així posteriorment a la branca camita, prossegueix:⁸

«En el meu cas, l'estudi de la família camita va ser particularment interessant, perquè oferiria una oportunitat per aprendre fins a quin punt les llengües que se suposaven d'un origen comú podien divergir i arribar a ser diferents a causa de l'operació sense fre de la regeneració dialectal.

“En una carta que vaig adreçar al meu amic, el difunt Baró Bunsen, que ell va publicar en la seva obra *Outlines of the Philosophy of Universal History*, el meu objecte havia estat seguir, fins on m'era possible, els principis que van guiar la formació de les llengües aglutinants, i exposar fins a quin punt les llengües poden arribar a diferenciar-se en la seva gramàtica i vocabulari, i no obstant això permetre'ns tractar-les com dialectes emparentats. Per respondre a l'asserció que això era impossible, vaig intentar exposar com era possible que, a partir d'un terreny comú, llengües tan diferents com el manxú i el finès, el malai i el siamès, haguessin arribat al seu estat actual, i es poguessin seguir tractant com a llengües emparentades. ... Em vaig sentir justificat en l'aplicació dels principis derivats de la formació de les llengües camites a les famílies àries i semites. ... Si podem explicar les diferents aparences del manxú i el finès, podrem també explicar la distància entre l'hebreu i el sànscrit. És cert que no coneixem la parla ària durant el seu període aglutinant, però podem inferir allò que era quan veiem llengües com el finès i el turc apropant-se més i més al tipus ari.»

És evident que els punts de vista de Müller van ser confrontats amb una agra oposició. Tal com ell ho va expressar:⁹

«En la meua carta sobre les llengües camites, que ha estat objecte d'uns atacs tan ferotges ... jo havia preferit el terme de “grup” per a les llengües camites, per tal d'expressar amb la major claredat possible que la relació entre el turc

i el manxú, entre el tàmil i el finès, era diferent no només en grau, sinó en classe, de l'existent entre el sànscrit i el grec. “La relació entre aquestes llengües camites”, vaig dir, “no es pot considerar com de la mateixa classe que la que existeix entre l'hebreu i l'àrab, el sànscrit i el grec. Són raigs que divergeixen des d'un centre comú”.

“Em vaig aplicar a mostrar com fins i tot els membres més distants de la família camita, la parlada al nord d'Àsia, i l'altra al sud, la finica i la tamúlica, han preservat en la seva organització gramatical traces d'una antiga unitat; i, si els meus oponents admeten que he demostrat que els habitants prebramànics o tamúlics de l'Índia pertanyen a la família camita, difícilment poden haver passat per alt que si es concedeix aquest punt més extrem del meu argument, llavors tota la resta hi està implicada i ha de seguir necessàriament.»

M'agradaria cridar l'atenció del lector al fet que ell distingia entre el *grup* camític i les *famílies* jafètica i semítica. Com tractarem d'exposar, hi ha alguna evidència que la confusió de les llengües va quedar de fet limitada només als descendents de Cam, de manera que com a grup tenen una relació una mica peculiar entre ells que difereix de les famílies jafètica i semítica. Recapitulant, Müller exposa la seva postura en dos paràgrafs, com segueix:¹⁰

«No hi ha res que exigeixi l'admissió d'uns començaments independents diferents per als elements materials (és a dir, el lèxic) de les branques camita, semita i ària de la parla; més encara, és possible encara en l'actualitat assenyalar arrels que, sota diversos canvis i disfresses, han estat presents en aquestes tres branques sempre des de la primera separació.

“No hi ha res que exigeixi l'admissió de començaments independents per als elements formals (és a dir, la gramàtica) del sistema gramatical camita, semita i ari a partir del semita, o del semita a partir de l'ari; podem comprendre perfectament com, bé a través d'influències individuals, o per la atrició de la parla en la seva pròpia operació contínua, es poden haver produït els diferents sistemes de gramàtica d'Àsia i Europa.»

Després d'això, conclou:¹¹

«La ciència de la lingüística ens porta així a aquell cim més elevat des del que contemplem la mateixa albada de la vida de l'home sobre la terra; allà on les paraules que hem sentit tantes vegades des dels dies de la nostra infància – “Era llavors tot el país d'una sola llengua i unes mateixes paraules” – adquireixen un sentit més natural, més intel·ligible, més convincent, que mai no havien tingut abans.»

Mentre Müller es concentrava amb les llengües més familiars d'Europa i Àsia, altres estaven començant a descobrir relacions subjacents entre les llengües del Nou Món. Així, per exemple, Sir William Dawson va observar, en termes que potser són una mica

8 Ibid., pàg. 336.

9 Ibid., pàg. 338.

10 Ibid., pàg. 340.

11 Ibid., pàg. 391.

massa generalitzadors i, no obstant això, en alguns aspectes més plenament justificats en l'actualitat que quan els va expressar per primera vegada.¹²

«És un concepte popular comú que les llengües del continent americà són innombrables i mútuament inintel·ligibles. En un sentit molt superficial, això és cert; però una investigació més profunda posa en evidència que les llengües d'Amèrica són essencialment una sola. La seva estructura gramatical, encara que molt complexa, pertany enterament al mateix principi general. Però la gramàtica és, al capdavant, només el vestit del llenguatge. La seva essència resideix en les seves paraules arrel, que tenen una relació certa amb els hàbits mentals i els òrgans vocals dels seus parlants, i molt sovint unes relacions igualment certes amb les coses que es parlen. Ara bé, hi ha multituds de paraules arrels idèntiques en les llengües americans en immenses àrees, algunes d'elles amb precisament els mateixos significats, i altres amb diversos matisos de significats analògics. Si deixem de banda les paraules purament onomatopèiques, com les derivades de veus d'animals i de sons naturals, que necessàriament s'assemblen a tot arreu, es troba que les paraules més persistents són aquelles com "Déu", "casa", "home", etc., que expressen objectes o idees constantment recurrents en la parla quotidiana, i que en conseqüència es tornen més perfectament estereotipades en l'ús dels pobles primitius. A més, és suficient un coneixement molt superficial d'aquestes llengües per veure que estan relacionades amb les més antigues llengües del continent oriental per mitjà d'una gran varietat de paraules arrels més permanents, i amb algunes fins i tot per l'estructura gramatical.

Algunes d'aquestes evidències lingüístiques van ser acuradament tabulades en una sèrie de treballs erudits presentats davant el Reial Institut Canadenc per A. F. Chamberlain.¹³ És cert que algunes de les seves afirmacions s'han de delimitar seriosament, però les molt extenses llistes de paraules comunes amb una àmplia gamma de llengües mongoles en el Nou Món i en l'Extrem Orient no es poden deixar de banda a la lleugera. Ningú no pot repassar amb cura l'evidència que exposa, fins i tot admetent la presència d'alguns errors en les transcripcions i d'algunes grafies comunicades incorrectament, sense arribar a la conclusió que tant l'Orient com el Nou Món van ser poblats per tribus (incloent els esquimals) que deriven les seves llengües d'una sola font.

La «família» camita de llengües (usant aquest terme en el sentit bíblic) està clarament molt estesa, incloent com ho fa el grup mongol, l'africà, certes llengües europees (basc, etc.), i les llengües d'Oceania. Dins les llengües mongoles s'han d'incloure totes les llengües natives de tots els amerindis, tant les del nord com les del sud, així com de l'Extrem Orient. Una primerenca edició de la *Chamber's Encyclopedia*, que feia referència a les perspectives de Max Müller sobre el tema de la filologia,

observava que el grup mongol inclou en el seu si algunes llengües que ens porten a través de l'Orient Mitjà fins a Europa i a Finlàndia.¹⁴

«Max Müller els va classificar en dos grans divisions, la septentrional i la meridional. La divisió septentrional es distribueix en cinc seccions, la tungúsida, mongòlica, túrquica, finca i samoieda. D'aquestes, els dialectes tungúsids que s'estenen al nord i oest de la Xina són els inferiors en organització, estant alguns d'ells gairebé desproveïts de formes gramaticals, com els xinesos. Els dialectes mongòlics són superiors als tungúsids. Els túrquics ocupen una enorme regió i són summament rics en formes gramaticals, especialment en la conjugació del verb. Els membres més importants de la classe finca són els finics de les costes del Bàltic i la llengua hongaresa dels magiars. La divisió meridional comprèn entre d'altres el dravídic del sud de l'Índia, el tibetà, el tair o els dialectes de Siam i els dialectes malaics o malais i polinesis.

Es pot observar que aquí es fa referència a les llengües d'Oceania. Es pot observar de passada que Kenneth Macgowan va proposar possibles vinculacions entre les llengües dels aborígens australians i dels amerindis. Diu ell:¹⁵

«P. Rivet, seguint a molts estudiosos des de Leibniz fins Thomas Jefferson, es va proposar explorar l'origen dels pobles americans comparant les seves llengües amb les del Vell Món. El 1925 va descobrir alguna cosa més que la usual identitat casual entre paraules. La veritat és que els paral·lelismes que va establir entre l'actual parla dels chon de Patagònia i els australians li van semblar a R. B. Dixon impossiblement propers (és a dir, per a ser fortuïts) després de segles i segles de separació entre ells i de contactes amb altres pobles.»

La relació entre totes les llengües emprades per grups humans per tot el voltant de l'Oceà Pacífic la va assenyalar fa temps Sir William Dawson quan va observar:¹⁶

«En el seu notable llibre *China's Place in Philology*, Edkins ha recollit una gran quantitat de dades que tendeixen a demostrar que la primitiva llengua xinesa, en els seus radicals monosil·làbics, presenta formes arrels que es poden seguir en totes les línies de parla humana en el Vell Món. I les llengües americanes li haurien proporcionat connexions semblants en afinitat. En investigacions d'aquesta classe, és cert que les baules de connexió són sovint delicades i evanescents; no obstant això han comunicat als més competents investigadors la poderosa impressió que els fenòmens parlen més de la divisió d'una llengua arrel que de la unió de diverses d'elles radicalment diferents.

12 Dawson, Sir William, *Fossil Men and Their Modern Representatives*, Hodder and Stoughton, Montréal, 1883, pàg. 310.

13 Chamberlain, A. F., «The Relationship of American Languages», a *Canad. Inst.*, Series 3, Vol. 4 (1885-86):57ss. y subsig.

14 *Chamber's Encyclopedia*, sota «Philology», a Vol. VII, 1868, pàg. 485.

15 Macgowan, Kenneth, *Early Man in the New World*, Macmillan, Nova York, 1950, pàg. 169.

16 Dawson, Sir William, *The Origin of the World*, Dawson Publ., Montréal, 1877, pàg. 288.

“Aquesta impressió resulta més enfortida quan considerem diversos resultats que tenen a veure amb aquestes investigacions. Latham ha exposat que les llengües humanes poden contemplar-se com disposades en línies divergents, sent els punts extrems Terra del Foc, Tasmània i l'Illa de Pasqua; que des d'aquests punts convergeixen a un centre comú a Àsia Occidental, on trobem un nucli de les llengües més antigues i perfectes; fins i tot Haeckel es veu forçat a adoptar en el seu mapa de la filiació de races humanes un esquema similar. A més, les llengües de les diverses poblacions difereixen en divergir d'aquests centres d'una forma que assenyala a una degeneració com la que és probable que es doni en tribus petites i totes que s'han separat d'una línia progenitora.»

Més recentment, Homburger ha observat que les llengües africanes poden també haver derivat en el passat d'una sola arrel.¹⁷

«En l'anomenada zona cusita d'Àfrica nord-oriental, a la vall del Nil i a tot el Sudan des del Nil fins a l'oceà Atlàntic, hi ha uns pocs «països» on els clans i les tribus parlen llengües que són fàcils de reconèixer com diferents entre si, com el nubi, el kanue (Boru?), el hausa, el mani i el wòlof. Però les diferències no impedeixen el reconeixement d'elements comuns; un detallat estudi ha portat a la majoria dels lingüistes a les conclusions que ja vaig formular primer el 1913: totes les llengües negre-africanes tenen una base comuna.»

S. L. Washburn ha suggerit recentment que aquests conceptes poden proporcionar-nos un nou coneixement de la prehistòria d'Àfrica. Així, va observar:¹⁸

«En ensenyar antropologia física aquest any, la idea més útil que he tingut és la classificació de Greenberg de les llengües d'Àfrica, perquè exhibeixen la interrelació d'un grup de llengües a l'Àfrica Oriental que és contrària a les idees tradicionals de l'antropologia física i que concorda millor amb tot el conjunt d'informació que la classificació realitzada des de l'antropologia física. La incidència de l'anèmia falciforme, una malaltia hereditària a l'Àfrica Oriental, concorda amb la classificació lingüística de Greenberg i no amb la classificació tradicional de l'antropologia física.»

Fa molts anys que Hervas, un jesuïta espanyol, va escriure un famós *Catàleg de Llengües*, que es va publicar en sis volums l'any 1800.¹⁹ En el seu catàleg demostra amb una llista comparativa de desinències i conjugacions que l'hebreu, caldeu, siríac, àrab,

etiòpic i amhàric són només dialectes d'una llengua original i que constitueixen una família lingüística, el semític. També va percebre clares traces d'afinitats entre l'hongarès, el lapó i el finès, tres dialectes que semblen ara pertànyer al grup camita. Però un dels seus més brillants descobriments va ser establir la família de parla malaia i polinèsia que s'estenia des de l'illa de Madagascar a l'est d'Àfrica, al llarg de 208 graus de longitud, fins a l'Illa de Pasqua. Molts anys després Humboldt va arribar exactament a la mateixa conclusió. A l'antic Egipte sembla haver-hi un cas de vinculació entre el grup camita i la família semita. Tal com ho expressa Vere Gordon Childe²⁰

«Molts filòlegs consideren la llengua egípcia com una parla composta o híbrida en la qual una línia semítica emparentada amb l'assiri o hebreu ha estat empeltada en un tronc camita africà com el que queda representat en una forma més pura, per exemple, en el berber . ...

“En canvi, Junker explicaria les analogies semítiques en l'egipci per la suposició que el semític i el camític van tenir un origen comú.»

Childe va més enllà i suggereix una relació entre les llengües d'Egipte i Sumer:²¹

«La mateixa escriptura jeroglífica, encara que els seus elements es componen de plantes i animals purament nilòtics, concorda d'una manera tan notable amb la babilònica en la seva curiosa combinació de signes fonètics amb ideogrames i determinants, que tots dos sistemes han de tenir alguna interrelació.»

Una relació encara més notable va ser l'observada per A. H. Sayce, que diu:²²

«S'han realitzat intents per exposar la relació del sumeri amb la llengua de la Xina, i que entre els primers emigrants xinesos a la «Terra Florida» i els habitants presemites de Caldea hi havia una relació lingüística, a més de racial.»

Hi ha fins i tot evidència per donar suport a la postura que es manifesten vincles entre les llengües semítics i jafètics mitjançant un acurat estudi de l'hebreu, encara que, per raons que aquí no vénen al cas, la idea de derivar llengües jafètiques d'una cosa semblant a l'hebreu ha quedat descartada. El 1890 Benjamin Davies va publicar un conegut lèxic hebreu i caldeu basat fonamentalment en el treball de Gesenius, en el qual presenta molt que de cert indica una relació així.²³ En el seu lèxic potser cada

17 Homburger, L., «Indians in Africa», a *Man*, febrer 1956, pàg. 20.

18 Washburn, S. L., a A. L. Kroeber, *An Appraisal of Anthropology Today*, U. of Chicago Press, 1953, pàg. 84.

19 Hervas, *Catálogo de lenguajes*, 6 vols., publ. en castellà, 1800.

20 Childe, Vere Gordon, *New Light on the Most Ancient East*, Kegan Paul, Trench, Londres, 1935, pàgs. 8-9 i 303 nota 5. Els possibles vincles entre l'antic egipci i l'indoeuropeu van ser explorats de forma interessant per John Campbell, «The Coptic Element in Languages of the Indo-European Family», a *Canada Jour.*, Toronto, New Series, Vol. 76 (juliol de 1872), pàgs. 282-303.

21 Childe, Vere Gordon, ref. 20, pàg. 126.

22 Sayce, A. H., *The Races of the Old Testament*, Relig. Tract Soc., Londres, 1893, 2nd ed., p. 61. Veure també S. L. Caiger, *Bible and Spade*, Oxford U. Press, 1936, p. 2. A més, T. Pinches escribia en 1882 (a «Recent Discoveries in Assyriology», *Trans Vict. Inst.* 26, p. 178): «Oppert, H. Rawlinson, Lenormant, Delitzsch, Hommel y Sayce mantenien, tots ells, que el sumeri estava estretament emparentat en la seva estructura gramatical i lèxic amb les llengües mongoles, túrquiques i finicas de temps posteriors». Vegeu també G. Barton, *Archaeology and the Bible*, Amer. Sunday School Union, Philadelphia, 1933, pàg. 72.

23 Davies, Benjamin, *Compendious and Complete Hebrew and Chaldee Lexicon to the Old Testament*, Bradley and Co, Boston, 1890.

quarta o cinquena paraula arrel hebrea es tradueix a l'anglès i després va acompanyada d'una llista de paraules d'altres llengües indoeuropees que semblen tan clarament emparentades que hom es pregunta per què altres erudits no han seguit les indicacions que proporciona. La major part dels moderns lingüistes, cristians o no, tendeixen a rebutjar tota idea d'aquesta mena. Però un estudi de l'obra de Davies sembla fer necessari demanar-los que expliquin com poden existir aquests paral·lelismes, no merament per a algunes poques paraules possiblement prestades, sinó per a una immensa quantitat de paraules que són fonamentals per a qualsevol vocabulari: numerals, relacions personals, objectes domèstics, coses d'importància cabdal i immediata per a la supervivència o el benestar personals, etcètera.

Em sembla evident que si la Llengua A està relacionada amb la Llengua B, i que al seu torn es pot demostrar que la Llengua B està relacionada amb la Llengua C, llavors la Llengua A ha de considerar-se necessàriament relacionada amb la Llengua C. Això sembla tan evident que amb prou feines cal enunciar-ho. Com ja hem vist, es reconeixen les relacions entre llengües camítiques i semítiques, i entre semítiques i jafètiques, i no obstant això es dóna una tàcita negació de qualsevol possibilitat que el camític pogués estar relacionat amb el jafètic, o, en altres paraules, que totes les llengües estiguin relacionades; A, B i C. Així, J. H. Greenberg va afirmar, en un article presentat en un simposi:²⁴

«La relació genètica entre les llengües és, en terminologia lògica, transitiva. Per relació "transitiva" es vol dir una relació tal que, si és vàlida entre A i B i entre B i C, ha de ser vàlida també entre A i C.»

En canvi, sembla que Beals i Hoijer creuen que no hi ha cap evidència que doni suport a la postura tan clarament implicada per les conclusions dels molts erudits que han escrit sobre fragments de la imatge total.²⁵ En les seves pròpies paraules:

«Per tant, encara que és possible que totes les llengües modernes derivin d'una sola font, les seves divergències actuals són de tal magnitud que no proporcionen cap evidència d'una tal relació.»

No obstant això, J. B. S. Haldane, escrivint a *The Rationalist Annual* (i difícilment podria ningú acusar ni l'autor ni l'editor de sostenir cap postura favorable al cristianisme), va fer aquesta declaració:²⁶

«Les llengües actuals són molt diferents entre si, però diversos investigadors recents han trobat semblances entre llengües de famílies completament diferents. Rae i Paget a Anglaterra i Johannesson a Islàndia ... i Marr a la Unió

Soviètica han afirmat haver seguit els llinatges de moltes llengües diferents a una font comuna ...»

“ Els investigadors han descobert vinculacions entre llengües totalment dissimilars, com el grup ari, el grup semític, el xinès i el polinesi.»

Entre els membres de la família semita és relativament fàcil establir una unitat essencial per a la seva forma original de parla. Tot i que la família indoeuropea de llengües ha divergit una mica més extensament a partir del seu suposat original que la semítica, no obstant constitueixen amb tota claredat una sola família. J. L. Myers va observar:²⁷

«Encara que les llengües indoeuropees difereixen molt més entre si que fins i tot els més separats dins el grup semític, totes elles posseeixen un tipus recognoscible d'estructura gramatical i un petit fons de paraules comunes a totes elles, per als numerals, les relacions familiars, les parts del cos, certs animals i plantes, etc., i sobre aquesta base se segueix creient en general, tot i molta experiència descoratjadora en el detall, que és possible descobrir alguna cosa de les condicions de vida on es va parlar un antecessor comú de totes aquestes llengües.»

De fet, es pot dir —si es permet alguna sobresimplificació— que les llengües indoeuropees han tendit al canvi mitjançant una simplificació;²⁸ les llengües semítiques han exposat la tendència a conservar-se amb pocs canvis, i els que formen la família camita han tendit a proliferar o multiplicar-se —sovint de forma gairebé increïble, com es veurà més endavant. Per dir-ho d'una altra manera, la «confusió» és més gran entre les llengües camites, molt menor entre les jafètiques, i virtualment inexistent en les semítiques.

Mai oblidaré l'entusiasme que vaig experimentar quan fa alguns anys vaig descobrir per primera vegada un article del Major C. R. Conder publicat a *Transactions of the Victoria Institute*.²⁹ Encara que no era un «acadèmic» acceptat en el sentit formal, era això no obstant una d'aquestes rares persones per a les quals el domini d'un nou idioma sembla ser un joc de nens. Va passar la major part de la seva vida a l'Orient Mitjà, envoltat de tres grans famílies de llengües, i es va familiaritzar amb totes elles.

Lluny de sentir-se aclaparat per les diversitats d'aquestes llengües, Conder es va sentir creixentment convençut que es podria demostrar, després d'un estudi suficient dels seus vocabularis bàsics, que aquestes tres famílies havien sorgit d'una sola arrel. Encara que la majoria dels lingüistes actuals es somriurien davant de tal empresa, ell va exposar en el seu article

24 Greenberg, J. H., «Historical Linguistics and Unwritten Languages», a A. L. Kroeber, *An Appraisal of Anthropology Today*, U. of Chicago Press, 1953, pàgs. 274-75.

25 Beals, Ralph L., i Harry Hoijer, *An Introduction to Anthropology*, Macmillan, Nova York 2nd ea., 1959, pàg. 594.

26 Haldane, J. B. S., «The Origin of Language», en *Rationalist Anal.*, Watts and Co. Londres, 1952, pàgs. 39-40. Vegeu també A. Johannesson, «Gesture Origin of Indo-European Languages», a *Nature*, 5 de febr., 1944, pàg. 171, i *Nature* 8 de juliol, 1950, pàg. 60.

27 Meyers, J. L., *The Dawn of History*, Home Univ. Library Series, 1927, pàg. 195. C. S. Coon manté la postura que el terme *jafètic* és perfectament apropiat

per designar la família indoeuropea de llengües; vegeu la seva obra *Races of Europe*, Macmillan, Nova York, 1939, pàg. 175.

28 Vegeu Robert Lowie, *Social Organization*, Rinehart, Nova York, 1949, pàg. 33, on l'autor exposa que en general no es pot aplicar al desenvolupament del llenguatge, ja que procedeix generalment de complex a simple, és a dir, a l'inrevés. Vegeu també C. Kluckhohn, *Mirror for Man*, McGraw-Hill, Nova York, 1949, pàg. 149: «En contrast amb el curs general de l'evolució cultural, les llengües passen de complexos a simples».

29 Conder, Maj. C. R., «On the Comparison of Asiatic languages», en *Trans. Vict. Inst.* 27 (1893-1894), pàgs. 203ss.

el que creia que constituïa la prova que hi ha unes 400–450 formes arrels bàsiques en cadascuna de les tres famílies de llengües, i que de les mateixes hi ha al voltant de 170 arrels, totes relacionades amb les idees més quotidianes, que són comuns a les tres. Se'n poden seguir encara al voltant d'una tercera part de les mateixes en tota la gamma de llengües asiàtiques, en sumeri, egipci, indoeuropeu, semític i mongol per igual.

A causa que la majoria dels lectors no tindran possibilitat de consultar el seu article personalment, sembla apropiat presentar aquí algunes cites que resumeixen l'evidència tal com ell la contemplava. Sobre les llengües àries (jafètiques), va escriure:³⁰

«Els treballs d'erudits com Fick, Curtius i d'altres han reduït les llengües àries a una llista d'un 450 arrels originals, però Max Müller ha considerat que aquesta llista peca més per excés que al revés. En un interessant article titulat "Simplicity of Language" afirma que aquesta llista pot condensar encara més, fins a una enumeració original de no més de 150 arrels que, per subsegüent variació i mitjançant la construcció de paraules, ha produït els totals enormes dels vocabularis moderns.»

De les llengües mongols (camites), Conder tenia el següent a dir:³¹

«Es poden reconèixer tres grans divisions d'aquest grup de llengües: (1) el mongol propi, que es parla en una gran extensió d'Àsia, (2) el túrquic a les estepes d'Àsia Central, i (3) el finic i úgric a Europa; però totes aquestes divisions estan íntimament vinculades entre elles pel vocabulari, per la gramàtica i per la identitat de sufixos i pronomes; totes es distingeixen per l'aglutinació i per l'absència gairebé completa d'inflexió, excepte on la influència ària ha tendit a causar un avançament així. Els treballs de Castrén, Donner, Bohtlingk i Vámbéry, i de molts altres distingits erudits, han establert un estudi comparat de dialectes i llengües que s'estenen de Sibèria a Hongria, i que, encara que menys perfecte que el de les llengües àries, millor estudiades, està igualment fonamentat sobre una sòlida erudició i investigació. La quantitat d'arrels a la qual queden reduïts els vocabularis és fins i tot menor que les del sistema ari, pel fet que queden més fàcilment dividides dels seus sufixos afegits, i es troba que són gairebé totalment monosil·làbiques. Vámbéry enumera al voltant de 200 arrels per a la parla túrquica, i aquestes reapareixen en les altres divisions del grup.»

Sobre les llengües semítiques, va escriure:³²

«Un diccionari hebreu conté gairebé 1500 arrels, però ni una tercera part de les mateixes són perfectes, és a dir, compostes de tres consonants que formin dues síl·labes. La resta, designades com quiescents, defectives i dobles, es formen bé amb una vocal, o bé són monosil·làbiques en forma imperativa que és la veritable arrel en cada llengua. Les arrels perfectes ... representen una etapa avançada en

el llenguatge, com no es pot negar que va aconseguir la parla semítica. Aquestes arrels perfectes són, en alguns casos, com veurem, les mateixes en so i significat que es troben en llengües àries; i en molts casos es poden resoldre en un monosíl·lab original amb un sufix, de manera molt semblant a altres llengües. Així, trobem *Bad*, «separeu»; *Badal*, «separat»; *Badak*, «dividir»; on els sufixos *l* i *k* han estat evidentment units a la vella arrel original *Bad*, que es pot comparar amb l'arrel ària *BHID*, «dividir». Aquestes indicacions, i d'altres que no cal detallar ara, poden portar a la suposició que les arrels originals de les llengües semítiques eren monosíl·labes, i que la present estructura sorgeix de la preferència per les arrels secundàries, com comunicadores d'un significat més específic ...

“Les llengües semítiques són singularment riques en distincions de significat, i en l'addició de noves arrels formades a partir de les antigues, però aquelles que es poden seguir amb claredat a una forma comuna antiga són tan nombroses que redueixen en l'acte el vocabulari en molt més de la meitat, i al final sembla que les arrels originals no són més nombroses en semític que les de les altres famílies lingüístiques.»

I conclouia:³³

«Comparar els noms d'una llengua amb les d'una altra serà en general poc convincent, però quan podem comparar les arrels de les que es formen aquests noms, i de les que també sorgeixen els verbs i altres parts de l'oració, estem seguint un mètode més segur, i més encaminat a conclusions veritables. ...

“Tornant a una consideració de les arrels simples que consisteixen d'una consonant i d'una vocal, que es troben en totes les llengües asiàtiques, i de les que semblaria probable que es construeixin les classes més complicades d'arrels, trobem que es disposen fàcilment en set classes, segons es refereixin a les sensacions relacionades amb diversos òrgans, 1^a, vida o respiració amb el nas; 2^a, llum, vista i foc, amb l'ull; 3^a, so, amb l'oïda; 4^a, moviment, amb la cama; 5^a, deglució, menjar i beure amb la boca; 6^a, sostenir, i colpejar, amb la mà, i 7^a, treball, la qual cosa, però, no és molt clarament distingible de la classe anterior. Una classe final d'arrels que, amb dues excepcions, són secundàries (en posseir dues consonants) fa referència a l'amor i al desig.»

Després es dona la llista d'aquestes formes simples, amb exemples que es prenen dels següents idiomes: sumeri, egipci, ari, hebreu, assiri, àrab, túrquic, ugrofinès, mongol, cantonès (un dialecte del xinès), proto-mede, i elamita. Després s'examinen 172 formes d'arrels en les vuit classes a què fa referència, i se segueix en cada cas cada arrel a través de pràcticament tots els dialectes o llengües que s'esmenten.³⁴

30 Ibid., pàg. 213.

31 Ibid., pàg. 216.

32 Ibid., pàg. 219.

33 Ibid., pàg. 221.

34 Ibid., pàgs. 233-52. Benjamin Lee Whorf, a qui les investigacions i idees conceptuals sobre les llengües natives americanes li van valer un ampli

Pot semblar que 170 formes són un fragment molt petit de la riquesa lèxica total de qualsevol llengua per basar-hi cap argument veritablement decisiu. Però es reconeix extensament que la significança de la mida d'una mostra no depèn de la seva mida com a tal, sinó del seu caràcter. Una gota de sang pot parlar per la resta de la sang en el cos humà. I respecte a això, és interessant descobrir a A. L. Kroeber comentant sobre un article que toca aquesta mateixa qüestió, i observant el següent:³⁵

«La relació entre la forma d'una paraula i el seu significat, excepte en el cas d'unes poques paraules onomatopèiques, és completament arbitrària, i si es troba entre dos llengües més que un cert percentatge de paraules amb un so similar que tinguin un significat decididament semblant, aquest fet ha de tenir una significació, i la significació és la d'una connexió històrica.»

Els vincles entre les tres grans famílies lingüístiques, com els va percebre Conder, no són de tipus genealògic —és a dir, no demostren la derivació d'una família de llengües a partir d'una altra: per exemple, jafètica a partir de la camítica. El que sí que indiquen és que totes tres van estar probablement unides en un sol llenguatge fins que alguna cosa va passar per iniciar el seu desenvolupament independent, i que des d'aquell temps han anat divergint en maneres característiques.

Així, podem concloure aquest capítol amb una breu cita addicional presa de Max Müller:³⁶

«La tan repetida asserció que la impossibilitat de classificar genealògicament totes les llengües demostra la impossibilitat d'un origen comú de les llengües no és res més que una mena de dogmatisme científic que, més que cap altra cosa, ha impedit el lliure progrés de la investigació independent.»

Capítol 2

La parla original de la humanitat

UN COP S'ADMET que en el passat la humanitat va parlar una sola llengua, sembla lògic anar més endavant i tractar d'identificar quina mena de llengua era.

Probablement la majoria dels lectors sabran que els comentaristes rabínics, els primitius escriptors cristians, i, fins a temps relativament recents, els mateixos erudits cristians moderns, acceptaven en general el punt de vista que aquesta llengua original era l'hebreu. És cert també que alguns dels primitius Pares de l'Església es van oposar a això, però es poden citar grans noms com els d'Agustí, Jeroni i Orígenes en suport d'aquesta postura; els pocs com Gregori Nazianzè que van argüir en contra d'això no van arribar a influir sobre el públic cristià en general, de manera que el hebreu com llengua original va passar

a ser l'opinió acceptada al llarg de l'Edat Mitjana i fins al passat recent.

Si no fos pel to ofensiu del seu llibre, es podria recomanar la cèlebre obra d'Andrew White titulada *A History of the Warfare of Science With Theology* [Una història de la guerra de la ciència amb la teologia], pel seu tractament d'aquest tema.³⁷ Per a ell, la mateixa paraula *ortodox* s'identifica amb la paraula *ridícul*, i no té un altre argument que la ridiculització en contra de moltes creences molt antigues i ben raonables que mantenen els cristians. No confronta directament l'evidència sobre la qual es basen aquestes creences, ni tampoc procura proporcionar una alternativa igualment convincent o raonable. És aquesta desgraciada circumstància la que transforma una obra d'altra banda de voluminosa erudició en la més desafortunada exhibició d'un dogmatisme estret i desconsiderat. El que és potser més desafortunat en el context d'aquest article és que no pocs erudits cristians contemporanis han adoptat la mateixa actitud cap al punt de vista que l'hebreu va poder haver estat la llengua de l'Edèn.

He de clarificar que la meua proposta no és que l'hebreu mateix fos necessàriament la llengua de l'Edèn, sinó més aviat que la de l'Edèn era una llengua de la que l'hebreu pot bé ser el representant modern més proper. El que estic provant d'establir és que el semític va ser la forma original de la qual amb el curs del temps van derivar no només tots els membres d'aquesta família (àrab, hebreu, arameu, etc.), sinó també el jafètic (indoeuropeu) i el camític.

La línia de raonament que em proposo seguir es pot enunciar breument de la següent manera:

1. Que els noms dels descendents immediats de Noè (que s'exposen a Gènesi 10), per mitjà dels qui es va repoblar la terra després del Diluvi, són els veritables noms que van tenir originalment aquestes persones i no meres transliteracions; que es poden encara seguir, encara que en formes modificades, de manera molt àmplia entre els seus descendents vivents que, no obstant, no tenen memòria dels seus significats; i, finalment, que aquests noms tal com s'han rebut tenen significats en semític, però no en les llengües jafètiques ni camítiques.

2. Que a Gènesi 4, que tracta de forma específica sobre la història de l'home des d'Adam fins a Noè, hi ha una quantitat de referències a persones, llocs i esdeveniments que aporten una llum inesperada sobre la posterior història dels pobles indoeuropeus i camítics fins i tot fins al temps present. Però aquesta llum s'obté només si les paraules clau en aquestes referències deriven la seva significació a partir del seu sentit en semític.

3. Que si la llengua de Noè va ser una forma semítica, i per això presumiblement també el d'Adam —llavors si suposem que Adam va aprendre a parlar perquè Déu va emprendre conversar amb ell— el llenguatge del cel ha de ser de la mateixa naturalesa. Es mostrarà que les Escripures donen un cert suport a aquesta conclusió.

reconeixement en el camp de la metalingüística, va arribar de fet a la conclusió que «probablement pràcticament tot el vocabulari natiu conegut del nahuatl (la llengua asteca de Mèxic) es deriva del desenvolupament de la combinació diversa i variació semàntica de NO MÉS DE TRENTA-CINC ARRELS» [majúscules seves]. Va afirmar ell la seva ferma creença que «ara comença a semblar molt improbable que el seu nombre augmenti». Tanmateix, és molt ràpid a assenyalar que el vocabulari total que es va desenvolupar a partir d'aquestes formes arrels és tan eficaç en tot com a vehicle per a la comunicació

com qualsevol llenguatge indoeuropeu. *Language, Thought and Reality, Selected Writings*, ed. J. B. Carroll, Mass. Instit. of Tech. i Wiley, Nova York, 1956, pàg. 13.

35 Kroeber, A. L., *An Appraisal of Anthropology Today*, U. of Chicago Press, 1953, pàg. 61.

36 Müller, Max, ref. 4, pàg. 176.

37 White, Andrew, *A History of the Warfare of Science With Theology*, Braziller, Nova York, 1955, Vol. 2, pàg. 175.

Els noms de Gènesi 10

Podem primer considerar breument la qüestió de si la llengua original va ser específicament l'hebreu o només alguna forma de parla semítica. A jutjar per l'ús que fa Laban de l'arameu a Gènesi 31:47, sembla probable que els pares d'Abraham parlessin arameu. Però per a l'època de Jacob, dues generacions després, sembla que està en ús una forma d'hebreu, si anem a jutjar pel nom que va donar al monument de pedres que va erigir quan es va separar de Laban. Per quant Laban era el més vell dels dos, ens veuríem obligats a concloure que l'arameu era la llengua més antiga.

Franz Delitzsch, que fonamenta els seus arguments en el cas que el mateix Abraham no parlava hebreu originalment, sinó arameu, va observar:³⁸

«Hem de considerar com a millor fonamentada la posició dels escriptors siríacs, arameus i perses que el siríac (és a dir, l'arameu) o el nabateu va ser la parla primitiva, i que en la confusió de les llengües va romandre encara com la llengua de Babilònia (Caldea).»

Encara que pugui ser una decepció per a alguns lectors cristians descobrir que probablement l'hebreu mateix no va ser la llengua original, al mateix temps és tranquil·litzador recordar que el nostre mateix Senyor no parlava hebreu, sinó arameu. Aquest tema el tracta de forma plena el conegut orientalista Edouard Naville, en la seva obra *The Archaeology of the Old Testament: Was the Old Testament written in Hebrew?*³⁹ La seva conclusió concorda amb els punts de vista de Delitzsch, excepte per alguns detalls menors.

De passada, pot ser interessant observar com el mateix poble jueu, gratificant el seu orgull nacional, va tractar el tema en un dels seus comentaris rabínic. Citant Hershon, llegim el següent argument a favor de l'hebreu com a llengua original:⁴⁰

«La llengua sagrada, l'hebreu, va ser la parlada per tots fins a la generació de la Confusió de les Llengües, perquè el món va ser creat amb la llengua sagrada; però ara cada un dels 70 àngels va prendre una nació i la va instruir en una nova llengua; però Déu va instruir Israel en la llengua hebrea.»

La significació del número 70 és que Gènesi 10 fa servir un total de 70 noms, igual al nombre dels fills de Jacob quan va baixar a Egipte. És interessant que el Senyor enviés 12 apòstols per predicar a les 12 tribus d'Israel, però a 70 per realitzar un ministeri evangelitzador general sense relació amb cap nacionalitat (Lc. 10: 8ss, «en qualsevol ciutat»).

Passant més específicament a considerar la prova de la història que el llenguatge original de la humanitat va ser el semític, tractarem en primer lloc sobre els noms dels descendents

immediats de Noè. No hi ha res de nou en l'observació que quan un grup humà emprava habitualment noms personals per a si mateixos i per als seus fills que tenen un significat indubtable en alguna llengua concreta, vol dir que aquell grup humà parlava originalment aquella llengua. Una comunitat amb una gran proporció de *-sees* és tan clarament escandinava com que una comunitat amb una gran quantitat de *vans* és holandesa, o amb *-fils* és francesa.

A Ontario, Canadà, hi ha una instructiva il·lustració en aquest sentit. Una certa ciutat que originalment es deia «Berlin», va ser anomenada com «Kitchener» després de la Primera Guerra Mundial per petició de molts dels seus ciutadans. Però en la comunitat hom troba molts noms que tenen un significat fàcilment reconoscible en alemany, però que no tenen cap significat evident en la llengua que ara parlen la majoria dels seus ciutadans –que és naturalment l'anglès canadenc. És cosa certa que no seria gens desraonat per part d'un foraster que desconegués la història de la ciutat observar que, ja que molts dels noms tenen molt més significat en alemany que en anglès, que la llengua original d'aquest grup humà era realment el alemany. No se sorprendria, doncs, en descobrir que el seu assentament havia estat anomenat Berlín en el passat.

Jerusalem és una ciutat tan evidentment semítica com Peterborough n'és anglesa, perquè el nom Jerusalem és en realitat un terme compost de dos vocables que tenen significat en hebreu, així com Peterborough és un compost de dos vocables que tenen significat en anglès («Ciutat de Pere»). Aquest és el principi. Naturalment, no sempre és així, perquè alguns noms s'han preservat amb tal disfressa que ningú no té coneixement del seu significat original; per això no es poden assignar de forma certa a cap llengua determinada, de manera que hi ha moltes excepcions a aquest principi.

Tanmateix, és aquesta classe de raonament aplicada a Gènesi 10, que dona una relació dels descendents de Noè, la que aporta un fort suport a la postura que la llengua original de Noè va ser l'hebreu o alguna forma de llengua semítica, i per això de la humanitat fins Adam –suposant que no es donés cap canvi significatiu en l'interval entre tots dos.

Gènesi 10 comença la llista genealògica amb Jàfet, i de Jàfet es deriva una quantitat de descendents els noms dels quals s'han preservat de forma notablement intacta entre els indoeuropeus. En primer lloc, els grecs afirmaven com el pare d'ells un a qui anomenaven *Iapetos*.⁴¹ De fet, segons ells va ser el pare no només dels grecs, sinó de la raça humana. Els aris reclamaven com el seu pare original a un anomenat *Djapatischa*.⁴² Aquestes dues formes són modificacions del nom original *Jàfet*. No hi ha dubte, em sembla, que el nom no tenia cap significat en cap de les dues llengües, mentre que en semític el significat sembla derivat bé de l'arrel *Yapah*, que significa «ser ros», o de l'arrel *pathah*, que significa «ser estès o engrandit». Qualsevol de les dues formes és etimològicament legítima, i qualsevol de les dues seria apropiada en el cas que, com se suposa generalment, Jàfet fos de complexió rossa. No és inusual que els noms hebreus tinguin dos possibles derivacions, i que les dues siguin apropiades –això és una cosa

38 Delitzsch, Franz, «Genesis» a *Commentary of the Holy Scriptures*, ed. Peter Lange, Zondervan, Grand Rapids, reimpressió, pàg. 362.

39 Naville, Edouard, *Archaeology of the Old Testament: Was the Old Testament written in Hebrew?* Robert Scott, Londres, 1903, 212 pàgs.

40 Hershon, Paul Isaac, *A Rabbinical Commentary on Genesis*, Hodder and Stoughton, Londres, 1885, pàg. 57.

41 Sobre això, vegeu: M. L. Rouse, «The Bible Pedigree of the Nations of the World», en *Trans. Vict Instit.* 38 (1906), pàg. 126.

42 Dods, Marcus, *Genesis*, Clark, Edimburg, s.d., pàg. 43. Els aris indis van ser coneguts en temps remots com els yavanas, indubtablement derivat de «Javan», un fill de Jàfet. Vegeu Wardour, *Mythology and the Law of Nations*, Burns, Oates, Londres, 1872, pàg. 43.

que en ocasions ha conduït a molta polèmica, com en el cas del terme *Babel*.⁴³

Encara que és possible seguir amb una considerable certesa els descendents de Jàfet, els noms dels quals apareixen a Gènesi 10: 2-5, aquí ens limitarem a un o dos d'ells com a il·lustració. Aquest tema es considera extensament en un altre article d'aquesta sèrie.⁴⁴

Un dels fills de Jàfet es deia *Gómer*. Aquest nom segueix apareixent molt extensament en una forma lleugerament modificada al Vell Món allà on els indoeuropeus s'han assentat. En l'antiguitat els seus descendents van preservar el seu nom com els *Cimri*. En una altra regió d'Europa la paraula reapareix com *Hiber-nia*.⁴⁵ A Anglaterra el nom apareix en la paraula *Cumberland*. De fet, és possible seguir els seus descendents per Europa al llarg de la història, on van seguir retenint la memòria del seu nom en diverses formes, qualsevol de les quals s'identifica fàcilment amb la forma original de *Gómer*.

Per benefici d'aquells que no estiguin familiaritzats amb la classe de canvis que poden donar-se en les paraules –i que trobin difícil, per exemple, identificar *Gómer* amb *Camber*, a causa de l'aparició d'una *b* enmig del vocable– només caldrà assenyalar que el terme llatí *numerus* es converteix en anglès a *number* [o en francès i en català, en *nombre*]. La consonant addicional s'introdueix per eufonia. La substitució de la *G* inicial per una *C* dura és una cosa comuna –per exemple quan la forma semítica *Gamal* es transforma en *camel* en anglès (o *camell* en català). Però en cap d'aquestes formes subsegüents podem trobar un significat en la llengua del grup humà que preserva el nom. En l'original semític es deriva evidentment de *Gamar*, que significa «completar o acabar».

Un dels fills de Gómer es deia *Aixquenaz*. Amb l'ajuda dels relats històrics de l'antiguitat, i per diversos altres mitjans, ha estat possible seguir la dispersió dels descendents de Aixquenaz per Europa, on el nom va experimentar certs canvis de forma, apareixent de vegades com *Sakaserze*, i més familiarment com *Saxon* [saxó] i finalment en la paraula composta *Escandinàvia*. Aquestes identificacions poden semblar dubtoses per als no familiaritzats amb la filologia. Com ja s'ha dit, aquesta qüestió es tracta amb més extensió en un altre article, però aquí es pot esmentar que molt d'això està basat en una tesi acceptada per la Universitat de Toronto, Departament de Filologia Oriental, per a una Graduació amb Honors en Llengües Orientals. Esmento això perquè sempre m'ha sorprès bastant que el tribunal de professors que va avaluar la meua tesi va dir que consideraven que la contribució realment nova i significativa en la meua presentació era la secció que tractava sobre el seguiment dels descendents de Aixquenaz –i que en canvi alguns dels meus erudits amics cristians l'hagin criticat des de llavors de manera implacable!

A Gènesi 10:4 es dona un altre descendent amb el nom d'Elisa [*Elishah*]. Aquest nom ha intrigat els etnòlegs per diverses raons, i entre elles que sigui de manera tan intensament semita, però que sembla evidentment ser en realitat el nom d'un jafetita (és a dir, d'un indoeuropeu), i que s'hagi preservat posteriorment en el conegut terme *Hellas*.⁴⁶ Hi ha altres possibles identificacions,

però de moment no ens concerneixen. N'hi ha prou amb dir que aquí tenim un nom clarament semític que roman dins d'un poble clarament indoeuropeu en pràcticament la mateixa manera, i que no té cap significat excepte per a un grup humà que parli una llengua semítica.

Si seguim la llista amb els descendents de Cam i deixem amb això els cercles indoeuropeus, seguim trobant-nos amb la mateixa anomalia: paraules amb significat en semític preservades com a patronímics de pobles no semites. Així, per exemple, en el verset 15 apareix el nom d'Het [*Heth*], que es refereix sens dubte al progenitor dels hitites. Es digui el que es digui de l'etnologia d'aquest grup humà, hi ha una cosa certa –no eren semites. Això no obstant, el seu progenitor original tenia un nom que en semític significa *terrible*. I no sembla que tingui cap significat en la llengua dels seus descendents, fins on arriba el nostre coneixement actual de la llengua hitita.

Aquesta és doncs la classe d'evidència que va portar a no pocs erudits d'ara fa com una generació a raonar fermament que la llengua emprada per Noè era semítica. L'argument em sembla summament vàlid, i als qui ho ridiculitzen els pertoca, per descomptat, trobar alguna altra explicació de l'estranya circumstància que nacions que ja no parlen una llengua semítica recordin però, d'una manera o altra, que el seu primer «pare» tenia un nom que no té significat en la seva llengua actual, però que té un sentit ple en una llengua semítica. En aquest cas, cal concloure que Noè –i presumiblement també Adán– parlaven alguna llengua semítica.

Una llum incidental procedent de Gènesi 4

Els esdeveniments que s'exposen en un esbós summament simple a Gènesi 4 han fascinat des de sempre els estudiosos de la Bíblia, a causa que l'Escriptura ha aconseguit d'alguna manera resumir aquí la història d'un període de com uns dos mil anys. Això s'aconsegueix en qüestió de només vint versicles, dels quals aproximadament una tercera part registren una conversa entre el Senyor i Caïn. De fet, el text és tan conegut per molts de nosaltres que no arribem a adonar-nos de quant en realitat està apinyat en aquestes poques frases, de com de fidel és als fets, de com hi ha una absència total de mites, de com de vívidament se'ns presenten els personatges. Aquí trobem els orígens de moltes coses.

Un d'aquests orígens s'exposa de forma simple en el verset 17: «I Caïn conegué la seva dona, i ella va concebre i infantà Hanoc [*Enoch*], i va construir una ciutat, i anomenà el nom de la ciutat com el nom del seu fill, Hanoc» [*Enoch*].

La història posterior d'aquesta ciutat no la coneixem, però del *nom* de la ciutat sí que en sabem bastant. Sense entrar en forma massa detallada respecte als canvis de pronunciació que es donen en el curs del desenvolupament d'una llengua, sembla necessari observar aquí que el so representat per la lletra N és sovint reproduït (per estrany que sembli) com una R. el so *Ch* al final del nom *Enoch* es pot substituir amb una *K* o *G* o un *J*. Aquests canvis són comuns. Al principi dels esforços per desxifrar el cuneïforme, aviat es va fer evident que algunes de les ciutats esmentades en

43 En relació amb el nom *Babel*, vegeu John Urquhart, *The New Biblical Guide*, on es consideren dues possibles arrels amb connotacions molt diferents.

44 «A Study of the Names in Genesis 10», Secció II en el Vol. I, *Three Noah's Sons*.

45 Aquest era l'antic nom d'Irlanda, on la *H* inicial era una *H* dura com la *Ch* castellana, el que feia que la forma original fos probablement *Chiber-nia*.

46 Això ho va reconèixer M. M. Kalisch, *Historical and Critical Commentary on the Old Testament*, «Genesis», Longmans, Londres, 1858, pàg. 242. J. Skinner es manifesta en desacord (*Internal. Crit. Comm. Gen.*, Clark, Edimburg, 1951, pàg. 198), tot i que s'observa que el Targum de Jonathan sustenta aquesta identificació.

l'antiguitat bíblica seguien existint com monticles, i moltes vegades els nadius de l'àrea havien preservat el nom original en forma modificada. Una ciutat important en l'antiguitat va aparèixer sota el nom de *Uruk*, i un estudi del cuneïforme aviat va revelar que podia pronunciar-se igualment com *Unak*, el que Sayce i molts altres van reconèixer a l'acte com un terme idèntic a la paraula bíblica *Enoch*.

Una característica de l'escriptura cuneïforme era l'ús d'allò que designem com *determinants*, signes col·locats abans o després de certes paraules per capacitar el lector a distingir entre noms de ciutats i noms de persones, o entre noms de deïtats i noms de mortals, etcètera. Així, si succeïa que una ciutat tenia un nom que era també el d'un home famós, se solia usar un determinant perquè el lector sabés si l'escriptor es referia a l'home o la ciutat. En el cas del nom d'un home, el determinant es posava davant de la paraula; per a un nom de lloc, el determinant venia després de la paraula. El determinant *lloc* va prendre la següent forma (esquerra) o, en temps més primerencs (dreta):

i tots dos es pronunciaven *KI*. L'interessant sobre la ciutat de Unuk, o Uruk, és que s'ometia el determinant. És l'únic cas en què succeeix això.⁴⁷ La raó per a aquesta única excepció a la regla no va ser evident al principi; llavors, després de considerables estudis sobre textos cuneïformes, es va arribar a comprendre que la paraula havia arribat a significar La Ciutat *per excel·lència*, una ciutat especial, i especial per raons històriques. El motiu que fos tan especial residia en el fet que era el nom de la primera ciutat que va ser mai edificada; com a tal, va venir a ser el prototip de totes les altres, i va passar a ser coneguda, per a tots els fins i propòsits, com «La Ciutat» –de manera semblant a com a Anglaterra la gent sol referir-se a Londres com «The City».

Ara bé, és evident que la ciutat que Caïn va edificar i va nomenar pel seu fill Hanoc o Enoch ha d'haver quedat destruïda pel Diluvi, de manera que l'entitat física mateixa probablement va desaparèixer, encara que posteriorment tingués una refundació. Si els reconstructors haguessin seguit els nostres patrons, podrien haver-la anomenat llavors la «Nova Uruk». Però encara que la ciutat original es va perdre durant un temps, mai es van perdre de vista ni el seu nom ni la seva especial significació, perquè amb el temps el nom Uruk va deixar de ser un nom com a tal, i va passar senzillament a denotar «ciutat».

En cuneïforme posterior aquesta ciutat va ser coneguda com *Ereck*, i en l'actualitat l'emplaçament és conegut pels locals com *Warka*. Pot semblar una paraula diferent, però en realitat no ho és. I aquest no és el final de la història.

El concepte de ciutat no era comú pels descendents de Jàfet ni de Sem, i aquests dos pobles van prendre la idea i el terme dels camites. La paraula que van prendre prestada va ser *Ereck*, o *Warka*, paraula que va reaparèixer per exemple a Àsia Menor en

el nom *Perg-amos*. Va viatjar fins a Europa en una diversitat de formes lleugerament variants, passant amb el temps a *burg*, i, naturalment, a altres variants com *burgh* i *borough*. És interessant també que en grec aquesta paraula va adoptar la forma de *Purgvos*, amb el significat de «torre», és a dir, un lloc d'ascensió. A la vista del fet que a Gènesi 11 els habitants de Mesopotàmia van adoptar la decisió unànime de «edificar una vila i una torre», és de ressaltar l'associació de les dues paraules en la història posterior. I l'associació no s'acaba aquí, perquè la paraula es va introduir en altres llengües indoeuropees en la forma d' *tour* (torre) i el seu terme relacionat en anglès, la paraula *town* [vila].

Aquesta és la fascinant història no només del concepte de la ciutat, sinó de la paraula mateixa que ho comunica, i aquesta paraula pot seguir-se en una línia ininterrompuda que ens retrotrau a Gènesi 4, als temps antediluvians, a la primera ciutat mai planejada. Així, estem de tornada a la segona generació des d'Adam. I la paraula *Enoch* –que no té cap significat en les llengües d'aquells que en van fer en particular ús de la mateixa en la història posterior– té en canvi un significat en llengua semítica, que és el de *mestre*.

La segona il·lustració que desitjo emprar ens porta a una excursió bastant extensa per la història antiga i moderna. Probablement el fill més famós de Cam sigui el personatge anomenat *Nimrod* a Gènesi 10, nom que s'esperava que sorgís en algun lloc en l'enorme col·lecció de tauletes cuneïformes disponibles en l'actualitat. Però, cosa decebedora, el nom *Nimrod* encara no ha aparegut de manera que es pugui col·legir de la literatura pertinent. Tanmateix, he llegit que segons la llista classificada d'ideogrames sumeris [*Classified List of Sumerian Ideographs*], un nom particularment cèlebre, *Nin-regir-shu*, pot també llegir-se com *Nin-mirrud*.⁴⁸ Com és ben sabut, moltes lectures d'ideogrames cuneïformes són merament alternatives, sent que alguns signes tenen almenys una dotzena de diferents valors fonètics. És possible, per tant, que *Nin-gir-shu* sigui, en realitat, *Nin-mir-rud*, és a dir, *Nimrod*.

Ara bé, el pare de Nimrod va ser Cus [*Cush*], que era al seu torn fill de Cam. El nom *Cush* es troba en diverses localitats, una d'elles a l'Àfrica. En un article que tracta dels magnífics bronzes nigerians africans, K. C. Murray, referint-se al poble ioruba que va originar aquests bronzes, va dir⁴⁹

«Les llegendes sobre els orígens dels iorubes semblen tractar de l'establiment d'una dinastia regnant. Es creu que en el segon mil·lenni aC, un poble conegut com els kishites (¿cushites?) va començar a entrar per la Banya d'Àfrica procedents de Mesopotàmia, i que posteriorment es van anar estenent cap l'oest. ... Segons el relat de Sultan Bell de Sokoto, els iorubes eren de la Tribu de Nimrod.»

En llegir el cuneïforme, se sol substituir la lletra feble *N* al final d'una síl·laba doblant la següent consonant, o allargant la vocal que la precedeix. De manera que hauria la tendència a pronunciar *Nin-regir-shu* com *Nigger-shu* o *Nyger-shu*. Seria

47 Sobre això, vegeu: J. Urquhart, «The Bearing of Recent Oriental Discoveries on Old Testament History», a *Trans. Vict. Instit.* 38 (1906), pàg. 48. També W. S. Boscawen, *The Bible and the Monuments*, Eyre and Spottiswoode, Londres, 1896, pàg. 94.

48 Això no m'ha estat possible de verificar. Tanmateix, la paraula sumèria *Nimru* significa «lleopard», cosa bastant interessant a la vista de la reputació de Nimrod com a gran caçador. A més, segons Rene Labat (*Manuel d'Epigraphie*

Akkadienne, París, 1952, pàg. 159), el so *Mir* pot llegir-se també *Gir*, de manera que *Nimgir* pot llegir-se com *Nimmir*. Sóc coneixedor que es pot argumentar amb fonament una identificació de Nimrod amb Marduk, o amb Merodak, una antiga deïtat babilònica.

49 Murray, K. C., «Nigerian Bronzes: Work from Life», a *Antiquity*, març de 1941, pàg. 76.

possible que aquí tinguem no només l'origen de la paraula *Nigèria* (pronunciada amb una *l* llarga), sinó fins i tot de la forma *niger* per al radiu d'Àfrica. Les úniques descripcions de Nimrod de les que sóc coneixedor són les que dona Hyslop, on se'l mostra com negroide.

Segons R. E. Dennett, la tribu ioruba afirma que el fundador de la seva raça tenia una dona amb un nom que significava «criatura de bronze».⁵⁰ I si ens retrotraïem una mica més enrere en la línia de Noè, arribem finalment a un personatge de qui es diu que va originar l'art de treballar els metalls, el ferro i el bronze. A Gènesi 4:22 es dona el seu nom com *Tubal-Cain*, encara que el nom no apareix en aquesta forma en l'antiguitat. R. J. Forbes, una de les principals autoritats en metal·lúrgia en l'antiguitat, observa que *Cain* significa «metal·lista».⁵¹ I segons el mateix autor, una de les tribus llargament associades en el món antic amb el treball dels metalls era la dels tibareni,⁵² que és identificada per molts erudits amb Tubal, sent intercanviables la L i la R.

Podem fer una passa més en això en descobrir que el nom del personatge que va arribar a ser constituït com a déu del Tíber (una paraula clarament relacionada) va ser Vulcà. Em sembla que no hi cap molt dubte que *Tubal-Cain* és la forma més antiga del nom *Vulcà*, que en les seves etapes posteriors va ser abreujat senzillament ometent la síl·laba *Tu-*. En el seu comentari sobre Gènesi, Marcus Dods observa que tot es perpetua tan fidelment a l'Orient que el ferrer del llogaret *Gubbatea-ez-zetum* es referia als fragments de ferro despresos mentre treballava en la seva forja com *Tubal*.⁵³ És potser una simple coincidència que en anglès es faci referència a un treballador del ferro com *blacksmith* («Metal·lista negre»), a la vista que aquest poble camita, que probablement era de pell negra, semblen haver estat els primers treballadors del ferro?

Ara bé, les tradicions referents a Vulcà són força interessants. Naturalment, se l'associa amb el foc i amb el treball dels metalls, i més tard apareix com el diví artífex metal·lista del *Tubilustrum* romà.⁵⁴ Es diu que estava lesionat, després d'haver estat expulsat del cel per Júpiter com a càstig per haver pres la part de la seva mare en una baralla que va tenir lloc entre tots dos.⁵⁵

A Gènesi 4:23 apareix l'extraordinària història de com Lèmec es va venjar d'un jove per ferir-lo. El fill de Lèmec va ser *Tubal-Cain*, potser no pas altre que el mateix Vulcà, posteriorment deïficat. En el breu relat a Gènesi es diu que Lèmec va tenir dues dones, una de les quals es deia Sil·là [*Zillah*]. Suposem per un moment que va ser amb Sil·là amb qui va barallar-se Lèmec, i que Tubal-Cain, fill de Sil·là, prengué la part de la seva mare i es barallés amb el seu pare Lèmec. El que va succeir a Lèmec no queda clar, encara que sembla que va quedar ferit; però Tubal-Cain va quedar prou malmès com per quedar coix des de llavors. A més, és costum, en una societat on hi ha poligàmia, nomenar el fill no pel pare sinó per la mare, perquè això assegura una millor identificació. En el cuneiforme més antic, una de les curioses paraules que ha deixat perplexos els sumeròlegs és *parzillu*, la paraula per ferro. Ara bé, és segur que aquest nom no és altra cosa

que una forma masculinitzada de dues paraules semítiques, *Bar Zillah*, és a dir, «fill de Sil·là». Amb el decurs del temps, i pel fet que el sufix *-ah* solia reservar-se per al gènere femení, la paraula va derivar a *Parcillu* o *Barcillu* amb una terminació masculina correcta.

Reunint totes aquestes coses, s'obté una notable sèrie de fragments de tradicions en les quals apareix una continuïtat de formes de noms, totes elles relacionades en significat o associació, i implicades en una activitat d'origen molt antic, associada amb una deïtat que va tenir la estranya experiència de ser expulsat de la seva llar i de quedar coix per prendre la part de la seva mare, i que posteriorment va deixar el seu nom, «fill de Zila», al poble sumeri com la seva paraula per designar al ferro. A més, aquests mateixos sumeris –a desgrat de les pintures en les quals se'ls representa en reconstruccions amb cares bronzejades– sempre es van referir a si mateixos com caps negres,⁵⁶ i del cert són descrits per altres pobles com gents de caps negres,⁵⁷ mentre que els seus parents a la Vall de l'Indo van ser també descrits com negres i xatos (!) pels aris blancs que els van conquerir.⁵⁸ El mateix nom *Cam* vol dir «cremat» o «fosc», i encara que per descomptat els seus descendents no van ser tots negres (per exemple, els «grocs» mongols, els «rogencs» indis i els «marrons» malais), sembla que les tradicions del treball del ferro es van mantenir de forma particular dins el cercle dels pobles negres, de manera que l'Àfrica va ser la mestra dels indoeuropeus en aquest art, i els treballadors del metall es refereixen a si mateix com «els camites», o, per utilitzar l'original, *al Hami*, que finalment van passar a identificar el seu art com *l'alquímia*, d'on procedeix el nostre terme «química».

Així, aquesta és la llum que aquesta antiquíssima història al Gènesi sembla aportar sobre molt que d'altra banda sembla estrany –i fins i tot absurd– en les antigues tradicions. Que hi ha una base real històrica en tot això sembla clarament confirmat per la mateixa continuïtat de l'art dels ferrers. Però només en alguna forma de llenguatge semític es troba un significat per al venerable nom de *Tubal-Cain*, o s'aporta alguna llum sobre l'origen de la fins ara enigmàtica paraula *Barzillu* o *Parcillu*, que aviat va deixar de ser una paraula semítica.

La història de Lèmec no és un mite, sinó una realitat; la seva significació especial apareix aquí sobre un original semític.^{59]}

L'idioma del cel

Potser semblí absurd suggerir que els éssers espirituals al cel conversen en cap classe de llenguatge com el que nosaltres solem emprar: un llenguatge com el coneixem imposa en raó de la seva mateixa naturalesa unes limitacions a la comunicació dels nostres pensaments entre nosaltres. Per descomptat, aquesta classe de limitacions no existeixen en el cel. Hom no pot imaginar que Déu Pare «parli» amb Déu Fill en aquest sentit limitador, encara que seria concebible que els àngels parlin entre si i que Déu els parli a ells. Naturalment, és possible que hi hagi alguna forma

50 Dennett, R. E., *Nigerian Studies*, s.d., Londres, 1910, pàg. 75.

51 Forbes, R. J., *Metallurgy a Antiquity*, Brill, Leiden, 1950, pàg. 97.

52 Ibid. pàg. 88.

53 Dods, Marcus, ref. 42, pàg. 26.

54 Forbes, R. J., ref. 51, pàg. 90. També H. J. Rose, «The Cult of Vulcanus at Rome», a *Jour. Roy. Soc.* 23 (1933), pàg. 46.

55 Vegeu T. Bulfinch, *The Age of Fable*, Heritage Press, Nova York, 1942, pàgs. 7-8.

56 Kramer, S., *From the Tablets of Sumer*, Falcon's Wing Press, s.d., 1956, pàg. 60.

57 Per exemple, el Codi d'Hammurabi, transcripció de Deimel (1930), R. 24, línia 11. El prisma de Senaquerib (Col. I, línia 15) es refereix als emparentats cananeus de la mateixa forma.

58 Piggott, S., *Prehistoric India*, Pelican Books, Londres, 1950, pàg. 261.

59 J. C. Jones observa convincentment que la forma mateixa del càntic de Lèmec preserva el tret característic de la poesia hebrea, això és, el paral·lelisme atròfic (*Primeval Revelation*, Hodder and Stoughton, Londres, 1897, pàg. 339).

totalment diferent de comunicació, de la qual no sapiguem res per ara, però que pogués tenir alguna relació amb la realitat de la inspiració –per exemple, amb la classe d'inspiració que porta a proclamacions profètiques, etcètera, i que pogués ser per un procés de telepatia. L'Esriptura registra una quantitat de converses al cel entre Déu i els àngels, i entre els àngels mateixos, com a Job 1:6 i Daniel 10:21. En aquest últim cas hi ha un suggeriment d'alguna cosa que té la naturalesa d'un argument verbal.

En qualsevol cas, Déu ha parlat a l'home, i potser no està mancat de significació que quan així ho va fer –tant per escrit en donar els Deu Manaments com sobre la paret al palau de Belsasar, com en conversa directa com quan va parlar al Primer Adam i al Darrer Adam, i fins i tot per mitjà del Darrer Adam a l'home (en arameu)– el llenguatge és sempre alguna forma de semita. Es pot raonar que això era inevitable, ja que el poble hebreu havia estat escollit com a intermediari de Déu pel que feia a la seva revelació. Aquesta podria ser una explicació totalment suficient excepte per dues circumstàncies que poden tenir una significació especial: (a) el nom original que Adam va aplicar a la seva ajuda idònia, i (b) els nous noms donats a dos conversos en el Nou Testament.

Primer de tot caldria dir alguna cosa sobre la significança dels noms. Aquest és el tema d'un altre article de la sèrie Doorway,⁶⁰ però es pot dir que en gairebé totes les altres societats no occidentals un nom personal no és merament una designació útil pel propòsit d'identificació, sinó que constitueix la identitat personal de l'individu. Aquest principi d'identitat s'origina en l'antiguitat. Una de les més antigues tauletes cuneïformes d'interès especial per als estudiosos de la Bíblia tracta de la història de la creació i descriu el temps abans de la formació de la terra –és a dir, quan no existia– com un temps en què la terra «no estava nomenada». El rodolí diu:⁶¹

*Temps fou que el Cel a dalt no estava nomenat,
A la terra a sota no li havia estat donat nom.*

Absència de nom, absència d'existència real. Un objecte sense nom no és un objecte real; un nen sense nom no és una veritable persona. Per bàrbar que pugui semblar, les mares esquimals recorrien de vegades a l'infanticidi, però procuraven evitar-lo després que el nen hagués rebut un nom. Un nen sense nom no era encara en absolut un veritable humà, i la seva destrucció no es considerava com cosa greu. Fins que el nen no rebia un nom, era un objecte, no un ésser humà; en realitat, es considerava que no tenia ànima.

La narració en la qual Adam dóna nom als animals que li són presentats és molt més significativa del que solem suposar, perquè els noms que els va donar no eren merament designacions, sinó resums de les seves característiques. Per aquests noms indicava el seu reconeixement del fet que cap d'ells era una contrapartida adequada al seu propi ésser i que per això no podien ser una veritable ajuda idònia per a ell. Quan va despertar del profund somni que li va sobrevenir a continuació, i quan va veure que Déu

li havia portat una altra de les Seves criatures, en l'acte va percebre en ella la seva veritable ajuda idònia. Pel nom que li va donar va demostrar la seva consciència de la relació que ella tenia amb ell. El seu nom original no va ser *Eva* (nom que va rebre posteriorment), sinó *dona*.

Succeeix que la paraula *dona* és traducció d'un terme semític que és la forma femenina de la paraula per *home*. Home és *Ish*, dona és *Ishah*. En cap altra llengua apareix com a cosa certa que la paraula per a dona sigui el femení de la paraula per a home. Comparem ara el llatí *vir* per home, *mulier* per a dona; el grec *Aner* per home, *Guné* per a dona. En anglès, la paraula *woman* és una forma contreta d'un terme original «woof-man», que significava «l'home que teixeix».⁶² En català, les formes *senyor* i *senyora* semblen en principi paral·leles, però *senyor* no és realment la paraula per a «home», ni *senyora* la paraula per a «dona». Es tracta més exactament de tractaments de cortesia com «sir» i «lady» en anglès [tot i que sí s'ha d'observar que les traduccions bíbliques espanyoles en general fan servir en aquest passatge un terme poc usat però acceptat formalment, traduïnt *Ishah* com «varona». Cf. els diccionaris normatius de la llengua espanyola. S'ha de constatar, però, que no és un terme d'ús quotidià. –N. del T.]. Aquesta circumstància excepcional en la història d'Adam i Eva constitueix per si mateixa una certa prova que la forma de parla que Adam va emprar era la semita, ja que hagués estat cosa ben natural que el primer ésser humà hagués designat a la seva ajuda idònia mitjançant una forma modificada del seu propi nom.

Ara bé, així com un nom s'identifica amb existència, de la mateixa manera un nou nom s'identifica amb una nova existència. Aquest és un concepte estès, i en moltes altres societats una persona que canvia de posició adopta generalment un nom nou (i sovint secret). I qualsevol persona que pateixi una malaltia durant un període anormalment llarg intentarà posar-hi remei canviant de nom, convertint-se així en un altre individu i lliurant-se d'aquesta manera de la malaltia unida a l'antic. En temps recents s'han comunicat alguns instructius casos d'això fins i tot en les nostres pròpies institucions mentals.⁶³

Jacob va rebre un nom nou després d'una lluita espiritual molt assenyada, i després sembla haver estat conegut per dos noms, el vell o el nou, potser depenent de si era el vell home o el nou el què estava a la vista. La nació que va sorgir d'ell sembla haver estat tractada de la mateixa manera. Així, en tant que la Paraula de Déu era enviada a Jacob, només queia sobre Israel (Is. 9:8). De manera similar, aquell dia gran i terrible de la tribulació serà el dia de l'angoixa de Jacob (Jer. 30:7), però només Israel serà salvat (Ro. 11:26). Un israelita així era Natanael, designat pel Senyor com «un veritable israelita» (Jn. 1:47), com si per ressaltar la distinció. En Isaïes 45:4, Jacob és merament un servent, mentre que Israel és seu escollit, que gaudeix d'una nova relació amb Ell.

Naturalment, tots dos noms, *Jacob* i *Israel*, són paraules semítiques, de manera que el nou nom, en aquest respecte, no pertanyia a una llengua diferent. Però en el Nou Testament tenim a dues persones que reben noms nous: *Pere* (que és grec), i *Marc* (que és llatí), i que reben també noms semítics. Pere va ser

60 «The Importance of a Name», article Doorway, núm 54. Edició de Zondervan, secció V en Vol. IX.

61 Barton, G., *Archaeology of the Bible*, Amer. Sunday School Union, Philadelphia, 1933, pàg. 62.

62 Segons el *Worcester Unabridged Diccionari*, sota «Woman». Altres alternatives que se suggereixen són: *Chamber s*, *WIF(e)-man*, també *Womb-*

man. Però tots estan d'acord en què no es forma transformant el vocable *man* a femení.

63 Bettelheim, B., «Schizophrenic Art: A Case Study», a *Sci. Amer.*, Abril 1952, pàg. 32.

posteriorment anomenat *Qufes*, que és arameu; Marc va ser anomenat *Joan*, que en l'original és una combinació de dues paraules hebrees. Com Jacob, Pere no sempre va estar a l'altura del seu nou nom, excepte que Pau es refereix a ell constantment amb el nom de *Qufes* en la seva Primera Epístola als Corintis (1:12; 9:5; 15:5).

Pau mateix va rebre un canvi de nom, i l'ocasió del canvi és significativa. No va coincidir amb la seva conversió. Saule es va convertir en Fets 9, però se'l segueix designant com Saule a Fets 13:2. No obstant això, a Fets 13:2 llegim aquesta declaració: «Llavors Saule (que també és Pau), ple de l'Esperit Sant ...». A partir de llavors mai se'l torna a esmentar pel seu vell nom.

Per aquests pocs fragments de llum jo deduiria que el nou Nom que rebrem, i que està ocult en aquest moment, resumirà d'una manera singular tota la nostra nova personalitat en Crist, i probablement tindrà significat en semític –el llenguatge del cel, on rau la nostra ciutadania. Una o dues persones van ser aparentment canviades de manera tan manifesta i permanent que el seu nou Nom va desplaçar totalment l'antic, però sospito que Satanàs no pot discernir la nova persona, i que per això no coneix el nou nom (que és secret –Ap. 2:17), de manera que les seves acusacions contra nosaltres són contra el vell home, no contra el nou, contra aquell que ja ha estat jutjat i que per a tots els propòsits i desigis ja és mort davant Déu.

Així que d'ara endavant nosaltres, com a ciutadans del cel, tenim ben apropiadament un nou nom en el llenguatge del cel tant si el nostre nom actual és català, xinès o africà. De fet, crec que hi ha un sentit molt real en què els redimits aprenen a parlar un nou «llenguatge», el llenguatge de Déu. Encara que evidentment no parlem hebreu ni arameu, em sembla, però, que l'idioma del cel se'ns fa ple de significat, encara que en un sentit molt especial, de manera que pot haver ocasions en què podem ser emprats per interpretar al món allò que Déu ha dit. El Poble Escollit va ser el Seu instrument singular, designats per fer això mateix en el món, és a dir, per parlar per Ell. Possiblement una forma de parla semítica sigui el vehicle ideal per aquest fi, i així Déu va tenir cura que Israel mai no perdés del tot el coneixement d'aquesta llengua.

Em sembla que els que han estudiat hebreu estaran d'acord sense vacil·lació alguna en què és un dels idiomes més notablement idonis per comunicar profundes veritats espirituals. Aquesta idoneïtat resulta en part que té tantes paraules amb doble sentit. Per exemple, la paraula «perdonar» és la mateixa paraula que «aixecar»; la paraula per «disciplinar» és la mateixa que «tenir cura de»; les paraules «veure» i «proveir» són la mateixa; i també les paraules «creure» i «ser establert». Aquesta classe de dualisme fa que aquesta llengua estigui plena de significació per al cristià.

Conclusió

Aquests són només uns pensaments suggestius, i l'argument és efímer. Per a qui ja estigui convençut, això serveix com una enèrgica confirmació de la creença, però tindrà poc o cap pes per als escèptics. Per concloure, no puc deixar d'explicar una petita però bonica història que s'ha repetit moltes vegades, però que en realitat es troba en un comentari sobre Gènesi de cap a finals del

segle XIX. Il·lustra de manera meravellosa la universalitat de l'idioma del cel:

«Dues creients de diferents països es van conèixer en una conferència i van observar cada un en l'altre evidències inequívokes de la seva comuna fe. Es van acostar amb les mans esteses en senyal de benvinguda, i, encara que totalment incapaços de pronunciar una paraula en l'idioma de l'altre, es van comunicar perfectament quan un va dir: “Al·leluia!” i l'altre va respondre en l'acte: “Amén!”»⁶⁴

Capítol 3

La confusió de les llengües: Abans i ara

JA S'HA OBSERVAT que mentre que els indoeuropeus han tendit a desenvolupar les seves llengües per un procés de simplificació, i que els pobles semites han tendit a preservar les seves llengües més o menys sense canvis, els pobles camites han proliferat les seves llengües fins a un grau extraordinari. Alguns objectaran a la primera observació i raonaran que les llengües indoeuropees han divergit àmpliament. Això és cert, però aquesta divergència ha estat molt ordenada –fins al punt que ja no existeix cap dubte sobre la seva derivació des d'una sola font al principi. Però les llengües camites són tan diverses que encara hi ha molts que argüeixen en contra de la possibilitat d'arribar mai a demostrar la seva relació essencial com una família.

Loomis Havemeyer, per exemple, ha ressaltat la diversitat entre les llengües dels indis al nord de Mèxic. Diu que es poden dividir en cinquanta-nou grups diferents –i afegeix:⁶⁵

«Cadascun d'aquests grups està constituït per nombrosos dialectes, algunes vegades per tants com 20 en un grup, de manera que és impossible per a un indi d'una part del país fer-se entendre en un altre districte per mitjà de la seva llengua parlada. Sucedeeix fins i tot que tribus a poca distància no poden comunicar-se.

Amb tot això, fa aquest comentari: «Tanmateix, alguns pocs indicis semblen indicar que en la remota antiguitat aquestes nombroses famílies poden haver tingut un origen comú».

Els viatgers fan freqüents referències al fet que els pobles camites separats en el temps durant només unes poques dècades, i geogràficament per una cosa tan petita com un sol riu, poden no obstant ser ja totalment incapaços de comprendre la llengua de l'altre. Cunningham Geikie exposa el següent:⁶⁶

«Entre les cent illes ocupades per la raça melanèsia hi ha no menys de dues-centes llengües, que difereixen entre elles tant com l'holandès i l'alemany. Entre algunes races de l'Àfrica Central, ens diu Barth, l'absència de relacions amistoses entre tribus i famílies ha estat la causa que sorgeixin tants dialectes que fa difícil la comunicació entre elles. Al riu Amazones, Bates va descobrir diversos subjectes en una sola canoa que parlaven en llengües

64 Citat per Joseph S. Exell a *The Biblical Illustrator*, Vol. 1: «Genesis», Nisbet, Londres, s.d., pàg 507.

65 Havermeyer Loomis, *Ethnography*, Ginn and Co, Nova York, 1929, pàg. 265.

66 Geike, Cunningham, *Hours and the Bible*, Alden, Nova York 1886, pàgs. 126-7.

mútuament intel·ligibles. De fet, és impossible fixar un període aproximat per al sorgiment d'aquestes noves formes de parla.

«Si no hi ha un instrument com la literatura o la societat per mantenir els canvis dins d'uns límits, diu Max Müller, dos pobles separats per només unes poques generacions aviat arribaran a ser mútuament intel·ligibles. Això succeeix a Amèrica igual que en les fronteres entre la Xina i l'Índia, i al nord d'Àsia. Messerschmidt explica que els ostiaks, tot i que parlen realment la mateixa llengua en tot el seu àmbit, han produït tantes paraules i formes peculiars de cada tribu, que fins i tot dins l'espai de setze a vint quilòmetres les converses entre ells resulten summament dificultoses.»

Referint-se a aquestes mateixes illes de Melanèsia, el bisbe Selwyn va observar la diversitat de llengües en elles, dient que «res sinó una especial interposició del poder diví hagués pogut produir tal confusió de llengües com la que tenim aquí! En illes no més grans que l'Illa de Wight trobem diversos dialectes intel·ligibles entre si!»⁶⁷

Geikie fa referència a la manca de literatura com a causa d'un canvi ràpid, i això és sens dubte cert en part. Però no és tota la resposta,⁶⁸ perquè se sap, per exemple, que un sil·labari d'ideogrames (és a dir, la base del llenguatge escrit) pot, en el curs del temps, arribar a rebre uns valors fonètics enterament diferents per part de dues comunitats diferents que no obstant això el segueixen fent servir. La forma escrita roman majorment sense canvis, però la interpretació pot canviar radicalment. En un sentit molt simple això succeeix així amb l'anglès, on, per exemple, el que està escrit com una L pot pronunciar-se com una R [tendència que existeix també en certes regions d'Espanya, com a Andalusia; a països com Cuba es dona la tendència inversa, de pronunciar la R com L -N. del T.].

Molts anglesos pronuncien *Psalm* com «Psarm»; al Nou Món la L pot quedar totalment abandonada i llavors la paraula es pronuncia com «PSAM». Quan els japonesos van adoptar el sil·labari xinès, van assignar valors fonètics totalment diferents als ideogrames. De manera que el símbol que significa «lluna» (fig. 1a) es llegeix com *wuek* a Pequín, i com *nguok* a Fukien, i com *goat* a Amoy. En els tres casos el significat és el mateix, «lluna», però la vocalització és totalment diferent. Com va dir Miriam Chapin.⁶⁹

«D'això segueix que un lector d'Amoy pot comprendre totalment una pàgina de xinès sense la més remota idea de com pronunciar-la. Si ha de llegir-la en veu alta, emetrà uns sons totalment diferents dels d'un home a Pequín.»

En el cas de la pronunciació en anglès de la L com R, les causes subjacents són subtils, encara que els lingüistes tenen teories per explicar-ho. En el cas de l'adopció dels caràcters xinesos per part dels japonesos, es va tractar d'una qüestió de conveniència. Però quan ens retrotraïem al sumeri, el llenguatge escrit més antic de Mesopotàmia i que com ja hem observat sembla relacionat d'alguna manera amb el xinès, ens trobem amb una evidència de «confusió», les raons de la qual són molt més difícils de discernir.

Figura 1a, b.

La classe de confusió a la qual em refereixo es pot il·lustrar considerant un ideograma sumeri representatiu. Per exemple, el signe de la Fig. 1b es pot vocalitzar com *ut, ud, udu, umu, um, tam, par, hish*, i una diversitat d'altres sons alternatius! Un dels problemes de l'aprenentatge del cuneïforme és que l'estudiant no només ha de memoritzar molts valors fonètics per a un sol signe, sinó que també ha de determinar quin era el so concret que tenia en ment l'escriba original en qualsevol cas donat. Hi ha algunes regles que governen això i que serveixen d'ajuda, però hom es pregunta si un text no hauria estat molt difícil d'interpretar fins i tot per a un sumeri amb un ensenyament superior.

Ara bé, si ens retrotraïem als esdeveniments que van tenir lloc durant la construcció de la Torre de Babel –en la que sens dubte els sumeris van estar implicats– és ben possible que sorgís una situació en què grups humans coetanis, que s'havien unit a l'empresa i que compartien un sil·labari cuneïforme comú per mantenir registres, comencessin a atribuir als signes diferents uns valors fonètics que no eren compartits per altres en la comunitat. D'aquí sorgiria la classe de «confusió» que l'estudiant de sumeri troba fins i tot en els més antics textos cuneïformes.

Naturalment, és ben possible que Déu pogués haver causat aquesta confusió de llengües de forma instantània d'una manera que no pugui atribuir-se a ni més ni menys que a un miracle. Ell va fer pràcticament el contrari de forma instantània, com es relata a Fets 2. En el primer cas va ser per impedir els esforços dels homes per arribar al cel per si mateixos; en el segon, per garantir que els homes poguessin arribar al cel pel medi disposat per Déu, desfent amb això la maledicció de Babel i unint deliberadament els homes on havien estat anteriorment deliberadament dividits. Però si la «confusió» no va ser miraculosa, el relat indica per descomptat alguna cosa inusual. Suggerixo que aquests constructors van abandonar el projecte perquè les seves línies de comunicació es van ensorrar, per raons que no són tant

⁶⁷ Citat per D. M. Panton, *Dawn*, Set 1945, pàg. 1095. R. M. Ritland esmenta que a Nova Guinea es poden trobar diversos centenars de llengües en una sola illa (*A Search for Meaning*, Pacific Press, Omaha, 1970, pàg. 260, nota 50). Theodora Kroeber, esposa d'A. L. Kroeber, el degà dels antropòlegs americans, en el seu bell relat sobre la vida dels «últims indis salvatges a Amèrica del Nord», ressaltava el mateix fenomen en aquest context. Es refereix ella a les sis grans superfamílies lingüístiques, constituïda cadascuna d'elles d'una quantitat de famílies separades de parla. «Cinc d'aquestes superfamílies estaven representades a Califòrnia, i contenien entre elles vint-i-un idiomes bàsics que eren en la seva major part mútuament intel·ligibles. ... Però això no és tot, perquè les vint-i-una llengües es van separar més i es van desenvolupar a cent

tretze dialectes coneguts.» Alguns d'ells eren tan diferents entre si com el suec de l'alemany, el que impossibilitava que els seus respectius parlants poguessin comunicar-se entre ells. Hi havia llavors el doble de llengües índies a Califòrnia que comtats existeixen actualment en l'estat! (*Ishi: in Two Worlds*, U. of Califòrnia Press, 1971, pàgs. 1-16).

⁶⁸ Hedderly Smith (*The Missionary and Anthropology*, Moody Press, Chicago, 1945, pàg. 53) cita Bloomfield en el sentit que la majoria de les llengües van ser parlades durant la major part de la història per persones que no llegien ni escrivien, però que aquestes llengües són tan estables com les literàries.

⁶⁹ Chapin, Miriam, *How People Talk*, Longmans Green, Toronto, 1947, pàg. 73.

miraculoses com summament excepcionals –i que estan encara subjectes a examen. La tendència natural dels pobles camítics a diversificar les seves llengües de forma gairebé il·limitada és ja excepcional per si mateixa. El que va fer dels esdeveniments de Gènesi 11 una cosa encara més excepcional va ser que d'alguna forma Déu va accelerar en gran manera aquesta tendència.

Del tenor d'aquestes observacions, es conclourà que estem limitant la nostra perspectiva gairebé totalment als camites, com si els semites i els jafetites no haguessin pres part en aquests esdeveniments. Com hem vist, hi ha evidència de la presència de jafetites i semites a Mesopotàmia en temps molt remots, de manera que els dos grups han d'haver estat presents en aquell temps. Però hi ha una tradició que la gent que va decidir edificar una ciutat i una torre per evitar quedar excessivament dispersats van ser només els fills de Cam, i que no van estar inclosos ni els semites ni els jafetites. A la vista del que s'ha dit sobre la construcció de ciutats, i del fet que el concepte de ciutat no va ser originari ni dels semites ni dels indoeuropeus, aquesta tradició sembla més que raonable. En una antiga edició del *Speakers' Commentary* apareix una observació del bisbe Browne que cito:⁷⁰

«S'ha pensat, encara que potser sobre una base insuficient, que “fills dels homes”, com a Gènesi 6:2, designa la porció impia de la raça humana en contrast a “fills de Déu”, i possiblement la descendència rebel de Cam.»

Potser estem sobre una base més sòlida, potser, quan trobem una versió que pretén ser el *Llibre de Jaser* que limita la construcció de Babel als camites, encara que sense realment dir per què.⁷¹ Aquesta observació es presenta al lector amb un mínim comentari apropiat per allò que l'escriptor original suposava com un fet ben conegut. Aquest interessant relat ha de ser molt antic, perquè en trobem referència ja antigament en les Escripures, amb el primer esment a Josuè 10:13.

En suport de la tradició que només els camites van estar involucrats en el projecte, es poden assenyalar uns altres dos fets: (a) que ni les llengües indoeuropees ni les semítiques van patir realment un judici de confusió –com ha quedat indicat en el posterior curs del desenvolupament d'aquestes llengües; i (b) que les que a partir de llavors van quedar per força escampades per tota la faç de la terra (Gn. 11:8) van ser només les camítics, perquè hi ha evidència que els primers pioners que es van assentar per tot arreu del món van ser invariablement de la línia camita. Els indoeuropeus han estat des de llavors «eixamplats» i per moltes parts del món han seguit i desplaçat els ocupants originals (com a Amèrica del Nord, Austràlia, en temps molt remots l'Índia, i fins i tot Europa). Els aris van ser precedits a Europa pels bascos, els magiars i els turcs, i a l'Índia per les cultures de la Vall de l'Indo. Tot i que no en sabia res d'aquestes últimes, Prichard es refereix a la dispersió d'aquestes races aborígens com havent tingut lloc⁷²

«... per totes les regions més remotes del Vell Món, cap al nord, l'est i oest de les nacions iranianes, a les que semblen haver precedit en tot lloc, de manera que apareixen en comparació amb les colònies [jafetites] sota la llum d'habitants aborígens o nadius, resultant vençudes i sovint expulsades a paratges muntanyosos i remots per les tribus invasores més poderoses.»

L'extensió dels semites és de data encara més recent. Sembla de fet que la «confusió» de les llengües està associada amb la dispersió del poble camita, però que difícilment es pot aplicar en absolut als jafetites o als semites.

Com a mètode de frustrar un esforç unit, la confusió de llengües sembla apropiada d'una manera gairebé perfecte. Quan Gènesi 11:1 es refereix a l'home com tenint «un llavi i unes paraules» (lit. hebreu), es suggereix que la unitat original del llenguatge era molt íntegra, involucrant tant la pronunciació com el lèxic. S'han donat diverses interpretacions a aquestes frases i s'han proposat algunes traduccions alternatives. Em vaig sentir bastant sorprès recentment en observar en un comentari jueu de fa un segle i mig, escrit per M. L. Malbim, un rabí jueu, que la frase «d'una parla» es tradueix «de poques paraules»,⁷³ el que indica, segons el suggeriment de Malbim, que la gent tenia només un vocabulari petit. Aquesta és una idea nova, però el que realment em va divertir va ser que el doctor T. J. Meek, responsable de la traducció d'aquesta part de les Escripures per a la Versió Revisada Estàndard anglesa adoptés la mateixa traducció! Seria difícil justificar-la en base a l'original hebreu mateix, però si un ha cregut que tot ha evolucionat, incloent naturalment el llenguatge, llavors la traducció s'ajusta molt bé a aquesta idea preconcebuda. Naturalment, l'home primitiu havia de tenir una forma simple de llenguatge ...

Però, d'altra banda, si l'home només tenia unes poques paraules, seria difícil veure el sentit d'un judici que adoptés la forma d'una confusió de llengües. Altres comentaristes han observat amb raó que la confusió ha d'haver resultat no d'una poca quantitat de paraules, sinó de la seva multiplicitat; una multiplicitat així implica una organització força complexa de la societat, el nivell d'organització que seria necessari per a tal empresa. Pot algú imaginar, per exemple, a una tribu d'aborígens australians decidint de sobte edificar una torre d'enorme alçada? No és cert que la naturalesa de l'empresa indica un elevat nivell d'organització econòmica en aquell lloc, i per això mateix un llenguatge sofisticat?

A més, fins i tot si estigués justificada la suposició Meek que es tractava d'una societat molt simple, seguiria sent un error suposar que un poble que fos en cert sentit «primitiu» hauria de tenir necessàriament un llenguatge simple, és a dir, «poques paraules». En realitat, sovint el que passa és el contrari. Kroeber atribueix aquest estès error a una forma defectuosa de pensar de part dels primers investigadors de les societats primitives.⁷⁴ S'ha

70 Citat per W. S. Smith, *Lessons on Genesis*, Church of England Sunday School Instit. Londres, s.d., pàg. 42.

71 Referenciat per D. Woods, *The Bible Confirmed by Archaeology*, Covenant Publ. Co, Londres 1945, pàgs. 8-9. Sobre l'autenticitat del *Llibre de Jaser* vegeu l'article de J. Kitto en la seva *Cyclopedia of Biblical Literature*, Black, Edimburg, 1845, Vol. 2, pàgs. 70ss., i la *Religious Encyclopedia* de Schaff-Herzog, Funk and Wagnalls, Nova York, 1883, Vol. 2, pàg. 1194. El Talmud

dóna suport a aquesta tradició: vegeu H. Polano, *The Talmud*, Warne, Londres, s.d., pàg. 28.

72 Prichard, J. C., *Researches into the Physical History of Mankind*, Houlston and Stoneman, Londres, Vol. 3, 1836, pàg. 9.

73 Vegeu J. A. Hertz, *The Pentateuch and Haftorahs: Genesis*, Oxford U. Press, 1929, pàg. 97.

74 Kroeber, A. L., *Anthropology*, Harcourt Brace, Nova York, 1948, pàg. 233.

insistit en aquesta qüestió moltes vegades des de llavors, de part d'autors com Kluckhohn, Coon i Taylor.⁷⁵

S'accepta comunament en l'actualitat que no es pot classificar cap llengua com «simple». Cada llengua és completament idònia per a la cultura que la sustenta i a la qual ella sustenta al seu torn. Tampoc les llengües cauen en decadència de natural –tret que la cultura caigui en decadència. Hi ha una tendència en les cultures, de manera que semblen caure en declivi especialment quan queden dislocades a causa de migracions forçades o factors comparables; quan així succeeix, les llengües associades també pateixen. És en aquest sentit que la proliferació de llengües camites primitives va ser alhora una causa i un efecte de la forçosa dispersió d'aquests grups humans. Alhora, com observa Kroeber,⁷⁶

«La parla tendeix a ser un dels trets poblacionals més persistents; i els límits ètnics són molt sovint límits lingüístics.»

El mètode diví d'escampar als camites en dividir les seves formes de parla va ser, per tant, profundament eficaç i veritablement durador. A més, aquesta qualitat de permanència, segons Bloomfield, pot no dependre només de l'alfabetització, sinó que està molt més profundament arrelada. Fins i tot en els nostres propis temps veiem la persistència de les llengües natives tot i les pressions tendents a la seva desaparició. Això és així a Irlanda, naturalment, i s'ha vist recentment en el cas dels bascos, que estaven sota una considerable pressió del règim de Franco perquè abandonessin la seva llengua nativa.⁷⁷

Tornant a les circumstàncies en torn a la inicial confusió de les llengües, em vaig sentir intrigat en observar en un comentari bastant antic de Harwood, amb data de 1789, referit a les paraules «I Jahveh baixà per veure la ciutat» (Gn. 11:5), la següent observació:⁷⁸

«Això es transmet (és a dir, es parla) segons la manera dels homes, i aquí ens suggereix la cautela, per dir-ho, amb que Déu procedeix al judici. Veiem a Gènesi 18:21 la mateixa intenció. Sempre vol dir que Déu pren bona nota de les accions de la humanitat i comunica el Seu disseny de realitzar una cosa extraordinària.»

Els judicis de Déu no són unes reaccions sobtades i impulsives d'una deïtat omnipotent enfurida. Més aviat, es tracta dels mètodes considerats, justos i summament efectius mitjançant els quals Ell pren les capacitats innates dels homes que podrien usar-se per a bé, i en té cura que, quan es fan servir per a mal, serveixin perquè el càstig s'ajusti de forma precisa al crim. Quina és la naturalesa d'aquesta capacitat de la ment camita que va emprar Déu? Ja hem observat que es tractava d'una capacitat de diversificar la parla. La diversificació de la parla és el resultat; però, per què es dona aquest resultat? Per què les persones amb

aquesta capacitat tendeixen a multiplicar les seves llengües d'aquesta manera? En quina manera operen les seves ments de forma diferent de les nostres?

S'ha sabut durant molts anys que els grups humans camites tenen una tendència peculiar cap a la concreció del pensament, i que en general es mostren indiferents o no inclinats cap a fer generalitzacions. Això queda molt reflectit en les seves formes lingüístiques. Permeteu-me il·lustrar això.

En la llengua dels yagans hi ha més de 10.000 paraules per indicar d'on ve un o cap on va, amb referència al nord, sud, est o oest, i des de dalt, a sota, fora o dins.⁷⁹ Segons Bridges, altres factors poden exigir l'ús d'una quantitat encara més gran de paraules quan les circumstàncies que envolten la vinguda o sortida de la persona a la qual es fa referència s'involucra alguna hora específica del dia. En altres paraules, si algú ve de fora des del nord, s'emprarà un verb. Si està acudint des de l'interior (per exemple, dins d'una casa) des de l'est, es necessitaria una paraula totalment diferent. Si canvia l'hora de l'esdeveniment, llavors s'usa un altre verb totalment sense relació. I així, amb una quantitat gairebé infinita de permutacions i combinacions, inventant-se ràpidament noves formes quan ho exigeix la situació, cada paraula sense relació fonètica amb l'anterior, fins que la llista va més enllà de les 10.000 paraules.

Una i altra vegada s'ha fet aquesta observació sobre les llengües no indoeuropees. Cada esdeveniment és singular. Evidentment, no es tenen en compte els factors comuns que, un cop observats, podrien simplificar enormement aquests vocabularis. A l'Àfrica, Livingstone va observar que es podia emprar una vintena de paraules per indicar una diversitat de formes de caminar.⁸⁰ Hom pot caminar inclinat cap endavant o cap enrere, o balancejant-se de costat a costat, mandrosament o de forma marcial, fent oscil·lar els dos braços o només un, amb el cap aixecat o ajupit, o d'alguna altra manera. Per a cada un d'aquests modes de caminar hi ha una forma verbal particular, el que constitueix una clara indicació que les persones que fan servir aquestes formes de parla han passat per alt el que és comú a les diverses situacions –és a dir, la marxa–, i es fixen en allò que és distintiu en cadascuna d'elles.

Els lapons tenen una gran quantitat de termes per denotar diverses classes de rens, no merament segons les seves espècies, sinó segons la seva edat, si són llustrosos o macilents, si estan famolencs o són grossos, braus o mansos.⁸¹ La paraula *ren* com a terme genèric no forma part alguna d'aquestes paraules, com succeiria en el nostre cas. Tenen 11 paraules pel fred, depenent això de qui té fred, com tenen el fred i per què tenen fred; 20 paraules per a gel, i 41 paraules per neu en les seves diverses formes, però no tenen cap paraula per a fred, gel o neu com a tals. No coneixen la classificació en els objectes ni en les experiències. Tot es coneix i se sent en la seva concreció, aïllament i individualitat singulars. A més, és una regla general que com més intens és el seu interès, tant més profús és el seu vocabulari. Els indis aimares del Perú tenen més de 209 paraules per a la patata;

75 Kluckhohn, Clyde, *Mirror for Man*, McGraw-Hill, Nova York, 1949, pàg. 148: «En contrast amb el curs general de l'evolució cultural, les llengües passen de complexes a simples». També, C. S. Coon, *A Reader in General Anthropology*, Holt, Nova York, 1948, pàg. 148. 9, pàg. 223; Griffith Taylor, U. of Toronto Press, 1945, pàg. 427.

76 Kroeber, A. L., ref. 74, pàg. 221.

77 Vegeu l'article de fons per Iris Johnson, «Basques: Historical Enigma», a *Christian Science Monitor*, dijous, 11 de agost de 1960, pàg. 9.

78 Harwood, Thomas, *Annotations Upon Genesis*, pub. privadament, Londres, 1789, pàg. 58.

79 Bridges, Thomas, «Notes on the Structure of the Yahgan», a *Jour. Anthropol. Inst.* 23.

80 Livingstone, David, *The Zambezi and Its Tributaries*, Harper, Nova York, 1865, pàg. 537.

81 Keane, _____, «The Laps; Their Origin», a *Jour. Anthropol. Inst.* 15 (1885) 235.

els àrabs tenen diversos milers de paraules relacionades amb el camell.⁸²

De fet, tan diferent és la manera d'expressió en aquestes llengües que la traducció a un llenguatge indoeuropeu en qualsevol sentit exacte és una empresa summament difícil, i en qualsevol cas tendeix a ser molt més verbosa. En les llengües de l'Amèrica del Nord, per un cop amb el puny no es faria servir el mateix verb que per descriure un cop amb la mà oberta.⁸³ L'èmfasi per l'indi no recau sobre el cop com a tal ni sobre la mà com a tal, sinó sobre l'esdeveniment com un tot involucrant l'atacant, la víctima, les circumstàncies, tot. De fet, per ell no hi ha pràcticament res en comú en els dos esdeveniments, i repetir la paraula *cop* o *mà* seria, des del seu punt de vista, extraviar el lector. Això és el que fa que superficialment la traducció sembli una activitat simple, quan sovint és una cosa molt difícil.

Segueix de tot això que aquesta manera de considerar les coses, de nomenar objectes o de descriure esdeveniments, impulsa la invenció constant de noves paraules i de noves maneres d'expressió. En lloc de jugar amb una forma bàsica amb sufixos i prefixos, la norma és la creació de formes totalment noves. Per tant, qualsevol nova empresa resulta molt ràpidament en una gran addició al vocabulari d'aquella llengua. I la facilitat amb la qual es dona aquesta ampliació porta aviat a que una bona proporció del vocabulari d'un grup sigui intel·ligible per a una comunitat veïna.

Mitjançant una gran acceleració d'aquest procés, Déu hauria pogut fer amb facilitat que els responsables de l'execució de diferents parts del programa per a la construcció de la ciutat i de la Torre de Babel es veiessin molt aviat incapaços de comprendre's entre si –en particular a causa de que era una empresa molt insòlita. D'aquesta manera, la mateixa novetat d'aquesta iniciativa va arribar a ser la causa que fos eventualment abandonada.

Cosa curiosa, encara que aquesta reconstrucció dels esdeveniments està basada totalment sobre la comprensió molt més gran que tenim de la forma i estructura de les llengües no jafètiques, el perspicax Dante la va anticipar-ho en certa manera. En paraules de Dante:⁸⁴

«Gairebé tota la raça humana havia acudit a la tasca [de la torre de Babel]. Alguns estaven donant ordres, altres realitzant la tasca d'arquitectes, altres aixecant les parets, alguns estaven ajustant la maçoneria amb regles, alguns estaven tirant el morter amb paletes, alguns estaven extraient les pedres de les pedreres, alguns estaven dedicats a transportar pels rius, altres per terra; i diferents grups estaven dedicats a altres ocupacions, quan van ser llançats a tal confusió des del Cel que tots els que estaven dedicats al treball, fent servir la mateixa llengua, van deixar la tasca en trobar-se separats per moltes llengües diferents, i mai més no van tornar a reunir-se en la mateixa empresa.

«Perquè la mateixa llengua va romandre només per a aquells que estaven dedicats a la mateixa classe de treball;

per exemple, va quedar una llengua per a tots els arquitectes, una altra per als que treballaven la pedra; i així va succeir amb cada grup de treballadors. I la raça humana va quedar llavors dividida en tantes llengües diferents com havia diferents branques d'activitat.»

Al que això es redueix, en efecte, és a la formació accelerada d'una quantitat d'argots tècnics que van involucrar en alguns casos la creació de vocabularis summament especialitzats, totalment incomprensibles per a tots excepte per als membres d'aquell gremi, i en un altre cas a assignar significats totalment nous a paraules conegudes que amb això van passar a significar una cosa totalment diferent per als quals les empraven.

No es poden abrigar massa dubtes que la humanitat està lentament enfortint en l'actualitat la seva presumpció de prendre el cel per mitjà d'un atac similar. El que està constituint un creixent obstacle per aconseguir aquest disseny és el sorgiment de tota una nova sèrie d'argots tècnics, que un cop més impliquen els mateixos exemples de creació de tota una nova terminologia i en altres casos l'assignació de significats especialitzats a paraules per altra banda familiars. Així succeeix que els instruïts en una disciplina tenen dificultats per comunicar-se amb els instruïts en una altra. Per exemple, l'expert en electrònica i l'arquitecte poden tots dos parlar de soroll, però no estan referint-se al mateix. El problema de la intercomunicació entre disciplines s'ha convertit en una de les més agudes i grans dificultats per a l'empresa humana de la conquesta del seu món, una major nosa, per cert, que fins i tot la seva falta d'un coneixement complet. És com si Déu estigués una altra vegada imposant límits a la seva ambició mitjançant la multiplicació de les llengües.

William Temple tenia alguna cosa així en ment quan va escriure:⁸⁵

«La usurpació suprema es declara frustrada per la confusió de la parla dels homes. L'ambició de Babel – edificar una torre mitjançant la qual l'home anés a ascendir al tron de Déu – va fer que aquest nom es convertís en un sinònim de confusió. Perquè l'home sol anava a poder aconseguir tan sols l'aparença d'èxit en la seva titànica autoafirmació si podia impedir l'esclat de divisions i rivalitats. La multiplicació de les llengües, representant cadascuna d'elles una peculiar tradició i una peculiar esperança, ha impedit de manera eficaç a l'home que arribi a un impiu acontentament. Així, a partir de l'egoista ambició que emprèn la blasfema tasca d'establir una independència respecte a Déu i d'aconseguir usurpar el Seu tron brolla també la rivalitat egoista que converteix aquest esforç en un fracàs.»

No importa com la considerem, la «confusió de les llengües» em sembla que va ser el mitjà més perfecte pel qual Déu va poder aconseguir el seu propòsit, no només d'impedir que l'home emprengués el que només hagués estat per al seu propi perjudici al final: això és, una completa unanimitat en qualsevol empresa,

82 Tschopik, H., Jr., «The Aymara; Handbook of South American Indians», Butlletí 143, *Bureau Amer. Ethnology* 2 (1946), pàg. 501ss. Pel que fa als camells, en realitat són 5.744 paraules, segons von Hammer, citat per Max Müller, ref. 4, Vol. 1, pàg. 383.

83 Cassirer, Ernst, *An Essay on Man*, Yale U. Press, 1948, pàg. 135.

84 Citat per A. Gode, «The Case for Interlingua», *Scientific Monthly*, agost de 1953, pàg. 82, pres de *De Vulgari Eloquentia*, de Dante.

85 Temple, William, *The Church Looks Forward*, Macmillan, Londres, 1944, pàg. 175.

sinó també d'assegurar que la terra fos prou ocupada perquè l'home arribés amb el temps a exercir el domini sobre cada part. A causa que l'home és pecador, una unanimitat completa només es pot arribar a aconseguir per al mal, i l'única unanimitat que l'Esclusura identifica és aquella que el Senyor destruirà amb la Seva vinguda.

Per concloure, voldria tornar a enunciar el que he dit sobre la naturalesa de la confusió de les llengües durant la construcció de la Torre de Babel i que va fer que aquest esdeveniment fos tan singularment apropiat en aquelles circumstàncies. Les llengües camítiques han exhibit dues línies de desenvolupament històric que entren en conflicte: d'una part (com a la Xina)⁸⁶ sense canvis pràctics durant milers d'anys; i, de l'altra, canviant gairebé més enllà de tot possible reconeixement en l'espai de poques generacions. Com podem conciliar aquestes dues tendències?

La resposta a les dues anomalies es troba en l'especial naturalesa de la ment camita. La tendència a la divergència

sembla trobar expressió quant els camites es traslladen a allò que per a ells és un nou entorn, o sempre que una nova empresa concentra les seves energies. En canvi, en tant que romanguin estacionaris en un lloc, les seves llengües estan marcades per un extremat conservadorisme. Així, succeeix que quan les migracions els separen, són proclius a inventar noves formes i nous vocabularis que després persisteixen i que fan tot improbable tot reagrupament, si no impossible. D'aquesta manera, les fronteres entre aquests grups separats esdevenen permanents. El resultat final és que mentre les llengües camites no semblen canviar mitjançant *desenvolupament*, com ho fan les llengües jafètiques i semítiques, el canvi es dona sobtadament, i aquests canvis arriben a ser summament permanents –i divisius. El propòsit de Déu d'enviar el poble camita amb la seva intensa propensió a les coses pràctiques, que els va fer tan adequats per ser els primers pioners del món, va quedar així apropiadament servit mitjançant un judici que en realitat va ser, com ho són molts dels judicis de Déu, una benedicció disfressada.

Títol: *La confusió de les llengües*
Títol original: *The Confusion of Languages*

Autor: Arthur C. Custance, Ph. D.

Font: *Genesis and Early Man*, vol. 6 of the Doorway Papers, 1977.
 [Originalment Doorway Paper # 8 - Brockville, Ontario 1961 / Rev. 1977]

— www.custance.org —

Copyright © 1988 Evelyn White. All rights reserved
 Copyright © 2019 Santiago Escuin per la traducció.
 Tots els drets reservats.

Traducció de l'anglès: Santiago Escuin

SEDIN-Servei Evangèlic · Documentació · Informació
 Apartat 2002
 08200 Sabadell
 (Barcelona) ESPAÑA

Es pot reproduir en tot o en part per a usos no comercials, a condició que es citi la procedència reproduint íntegrament el text anterior i aquesta nota.

⁸⁶ Needham observa que en tant que l'anglès ordinari dels nostres temps amb prou feines pot anar més enllà de tres-cents o quatre-cents anys en la seva pròpia literatura amb capacitat de comprendre-la, per als xinesos alfabetitzats els estan

oberts els escrits de diversos mil·lennis. Vegeu Joseph Needham, *Science and Civilization in China*, Cambridge U. Press, 1954, Vol. I, pàg. 40. Això, però, és d'aplicació només a les formes literàries, no a les parlades.